

बीआरआई बिबाद गर्नुपर्ने विषय नै होइन

काठमाण्डौ डायलगको समानमन्त्री नेकपा स का नेता तथा पूर्व प्रधानमन्त्री फलनाथ खनालले बीआरआईको बिबाद गर्नुपर्ने विषय होइन भनेका छन् । उनका अनुसार डेडसय मुलुकले स्वीकार गरिसकेको बीआरआई लाभकारी परियोजना प्रमाणित भइसकेको बताएका छन् । फलनाथका अनुसार बीआरआई परियोजनाबाट नेपालले धेरै किसिमबाट फाइदा लिन सकिन्छ भन्ने नेपालले बीआरआईमाफत न्छण लिन कि अनुदान भन्ने विषयमा बिबाद गर्न नहुने, राष्ट्रको फाइदा हेर्नुपर्ने बताएका छन् ।

हेटौंडामा टोनी हेगन

हेटौंडाको नेत्रज्योति टोलस्थित टोनी हागन स्मृति उद्यानमा टोनी हागनको शालिक बनाइएको छ । टोनी हागनलाई हेटौंडा शहरको परिकल्पनाकार मानिन्छ । ७५ वर्षअघि हेटौंडाको वाटो हुँदै काठमाडौं आएका हागनले हेटौंडा एउटा सुन्दर शहर बन्नै परिकल्पना गरेका थिए । टोनी हागनलाई नेपालका पुरातात्विक र प्राकृतिक सौन्दर्य तथा अनेक योगदानले नेपालका लागि असल मित्रका रूपमा पनि चिनिन्छ । गतहप्ता हेटौंडाको मेयर मीना लामा, पूर्व मेयर हरिवहादुर महत र हागनकी छोरी डा. क्याट्रिन हागनले शालिक अनावरण गरेका थिए । २०२० सालमा स्थापना गरिएको उद्यान एक विद्या चार कठ्ठा क्षेत्रफलमा स्थापित गरिएको छ ।

छोरी क्याट्रिनले आभार प्रकट गरेकी छिन् । राजाको निम्तोमा नेपाल आएका हागनले नेपाललाई अनेक बौद्धिक गुण लगाएका छन् । टोनी हागन फाउन्डेसन नेपालमा कार्यरत रहेको छ ।

भ्रष्टाचारले लुम्बिनी असरल्ल

विश्व सम्पदा गौतमबुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी गुरु योजना र लुम्बिनी कोषलाई भ्रष्टाचारको खिया लागेको छ । २०३५ सालमा राष्ट्रसंघका महासचिव ऊ थान्तेको प्रस्तावमा जापानका प्रा.केन्सो टांगेले लुम्बिनीलाई बौद्ध आस्थाको केन्द्रका रूपमा विकास गर्न ६ वर्ष लगाएर गुरु योजना बनाइएका थिए । त्यो गुरु योजनाअनुसार लुम्बिनीलाई शान्ति, ध्यान र बौद्ध पर्यटनको केन्द्रका रूपमा विकास गर्न राज्यले ध्यान दिएको छैन । पटक पटक विवादाित व्यक्तिलाई कोषमा पठाउने र हालका कोष हतकालो नेपालको नीतिविपरित दलाई लामासंग निष्कटता देखाउने, बैक लकरमा बन्दुक समेत भेटिएका र भ्रष्टाचारमा बढावा दिएको पठाएपछि लुम्बिनी गुरु योजना फन असरल्ल हुनपुगेको छ । युनेस्कोले समेत लुम्बिनीको मायादेवी मन्दिरलाई खतरामा राख्नुपर्ने सन्देश दिनुले राज्य लुम्बिनीप्रति कति उदारमन छ भन्ने प्रष्ट हुनपुगेको छ ।

आस्थात्मक वातावरणको हास वारेमा चिन्ता व्यक्त गर्दै खबरदारी गरेको छ । अखम्म त के छ भने बुद्ध जन्मस्थलको गर्भ गृहमा फोहररोगायतका अनेक बेथिति व्याप्त देखिन्छ । नाक चुनेर हिंडनुपर्ने लुम्बिनीभित्रको अवस्थाले शान्तिभूमि हो भन्न पनि अर्थाजसो हुनथालेको छ । केही समयमा बुजुर्गोयामा युनेस्कोको बैठक बस्नेछ । त्यो बैठकले लुम्बिनीलाई खतराको सूचीमा राख्यो भने आश्चर्य नमान्ने हुन्छ भन्छन् बौद्धमार्गीहरू । नेपालले काम गर्दा अनियमितता बढ्ने भयो भनेर लुम्बिनीमा १५ मुलुकले २५ विहार निर्माण गरेका छन् । श्रीलंका, बर्मा, थाइल्याण्ड, कम्बोडिया, म्यानमार, चीन, सिंगापुर, जापान, कोरिया, फ्रान्स, जर्मनी, भियतनामलगायतले आकर्षक विहार निर्माण गरिरहेका छन् । लुम्बिनी विकास कोषका पदाधिकारी सदस्य फकरुद्दीन खानका अनुसार लुम्बिनी साँच्चै राजनीतिक हस्तक्षेपका कारण अस्थिरताको चक्रमा फसेको छ । नेपालको कायपत्रक गर्नसक्ने पर्यटक केन्द्रबाट बन्चित भएको छ । बुद्ध जन्मथलो लुम्बिनी कहिले बल्ना शान्तिभूमि ? संसारभरिका बौद्धमार्गीलाई मात्र होइन, आन्तरिक पर्यटनको केन्द्र कहिले बल्ना ? नागरिकमा चिन्ता छ ।

बेचिएका मूर्ति फिर्ता हुँदैछन्

नेपालका धार्मिक सम्पदा मठमन्दिर र पाटीपौवाबाट चोरी गरेर अमेरिका बेचिएका २० वटा ऐतिहासिक सम्पदा नेपाल फिर्ता गरिएका छन् ।

लामो समयदेखि कार्यरत नेपाल सम्पदा पुनःस्थापना अभियानले यसअघि पनि धेरै मूर्ति र सम्पदाहरू फिर्ता ल्याइसकेको छ । सचिव सञ्जय अधिकारीका अनुसार चोरीनिर्कायी सम्पदा फिर्ता गर्नकै लागि अभियान स्थापना गरिएको बताएका छन् । यसपल्ट फिर्ता ल्याइएका २० वटा सम्पदापैध्ये ३ थान पौमा चित्रकला र १७ वटा मूर्ति रहेका छन् । अमेरिकाका थर थरिका असन, संग्रहालय, व्यक्तिका गोपमा र सगहमा राखिएका यी सम्पदाहरू लिच्छवी,मल्ल र शाहकालका भएको पुरातत्वविभागका पदाधिकारीले बताएका छन् । यी सबै सम्पदा नेपालका हुन् भनेर बारम्बार ताकेता र प्रमाण देखाएपछि फिर्ता गर्न सफल भएको अभियानले जानकारी दिएको छ । यी सम्पदा इटुव्हाल, बुद्धमती र अन्य स्थानबाट चोरिएका थिए ।

कर्णालीमा भेडा गोठालालाई भत्ता

काकीकोट, जुम्ला, मुगु, हुम्ला र डोल्पासमा सञ्चालन गर्ने भनिएको कार्यक्रम हो भेडापालन प्रवर्द्धन गर्न किसान र गोठालालाई भत्ता वितरण कार्यक्रम । कर्णाली प्रदेशमा गोठालालाई भत्ता कार्यक्रमबारे सकारात्मक प्रभाव परेको छ । तर भत्ता वितरण कार्यविधि क्लिष्ट भएकाले किसान छनौटमै समस्या आएको देखिन्छ । जटिलताको मुख्य कारण कार्यविधि अनुसार लिखित बर्गलाई समेटेन समस्या छ । सरकारले भत्ता बाँड्ने भनेको छ, केहीलाई वितरण पनि गरेको छ तर वितरणमा विवाद र बसालाई दिने नदिने भन्ने ठूलै अडचन बढेर गएको देखिन्छ । कर्णाली सरकारले चालू वर्षका लागि ७२ लाख बजेट छुट्याएको छ । कार्यविधिमा काममा ५० भेडा पालेको, व्यवसाय दर्ता भएको, सूचीकृत गरिएको हुनुपर्ने कार्यविधिका कारण लिखित किसानलाई र वितरण गर्नुलाई पनि कम्प्लेक्टिभो भएको छ । भेडा पालन गर्ने ठूलो समूह छ, कम्प्लेक्टका कारण किसान समेटिन सकेका छैनन् । भत्ता वितरणमा पनि राजनीतिकरण हुनथालेको गुनासो केही किसानको रहेको छ । भेडा किसानले मासिक १५ सय प्रोत्साहन भत्ता पाउने व्यवस्था रहेको छ । मापरेण्ड नै पूरा गर्न नसके भएपछि यो भत्ता कागजको आकर्षक फूलजस्ता बनेको छ भेडा किसानका लागि । किसानलाई भत्ता सहज नहुँदा सकस बनेको छ ।

डडनामिजम किन खुडलियो ?

पृचण्डको डाडनामिजम खुडलिन थालेको चर्चा बढेको छ । काभ्रेस एमालेले सरकार बनाउनासाथ, प्रमुख प्रतिपक्षी बनेको माओवादीले समाजवादी मोर्चाबाट पनि आफूलाई शक्तिशाली बनाउन सकेन, अब राजतन्त्रको माग गर्नेको प्रतिकारमा उठिनका लागि नेकपा स र नेकपा माओवादी सडक दिँदैछन् । १९ वर्षमा ३ पटक प्रधानमन्त्री बनेका, चुनाव हारेकालाई प्रधानमन्त्री बनाउन सकेन, सर्वोच्चका प्रधानन्यायाधीशलाई सरकार बनाउन सकेन र राजनीतिलाई आफूले चाहेको मोडमा मोडनसकेको डाडनामिजम नेता पृचण्ड र उनको नेतृत्वको माओवादी पार्टी गढ्ने र श्रीशान हुँदै गएका विश्लेषकहरूले टिप्पणी गरेका छन् । युवाजगत् धिमेभिजस्तो पत्रकारले त पृचण्डको पतन भएको लेखेका छन् । पृचण्डका समूह राजनीतिक वाध बन्ने हो भने राजालाई गाली होइन, राष्ट्रको अभिभावक बनाउन अघि सार्नुपर्ने अवस्था देखिएको छ । अन्याया राजालाई गाली गर्नु बन्दका लागि बुम्बेयाडमात्र हुने जोखिम उठेको छ । १ जेबेर बोलने र जनअवाज सुनेर डाडनामिजम बचाउनुपर्ने बाध्यतामा छन् पृचण्ड ।

नसकेको अर्थमा हेर्न थालिएको छ । गुरु योजनाको १ हजार १ सय ५१ विगाहा क्षेत्रफल अतिक्रमण हुनथालेको खबरले बौद्धमार्गीलाई चिन्तामा पारेको छ । गुरु योजनाअनुसार यो क्षेत्र पवित्र उद्यान, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विहार क्षेत्र र नयाँ लुम्बिनी गाउँका रूपमा विकास गर्नुपर्ने हो । लुम्बिनी विकास कोषमा १६ उपाध्यक्ष फेरिएका छन्, ७ अर्बमा तैयारहुनुपर्ने गुरुयोजना ९ अर्ब खर्च भइसकेको, अर्बौं खर्च बजेट आवश्यक रहेको बताइन्छ । लुम्बिनी क्षेत्रमा सरकार र दातृ निगमहरूले पर्याप्त धनराशि खर्चेका छन् । वर्षमा २५ लाख बौद्धमार्गी आउनुसक्ने भए पनि लक्ष्य १२ लाख

बौद्धमार्गी आउने थियो, त्यो लक्ष्य पनि पूरा हुनसकेन । भैरहवामा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल बनेपनि श्रीलंका, चीन, मलेसिया, थाइल्याण्ड र अन्य मुलुकबाट आउनुसक्ने पर्यटक आएका छैनन् । जो आएका छन्, भारतमा आउँछन्, केही घण्टाका लागिमात्र लुम्बिनी आउने भएकाले त्यसबाट नेपालले पर्याप्त लाभ लिन सकेको छैन । कोषका पदाधिकारी भन्छन्- मुख्यतया ६ क्लस्टर सेक्टरका भवन निर्माण, नदी डाइभर्सन र आधुनिक सरसफाइ तथा प्रशोधन केन्द्रका काम बाँकी छन् । युनेस्को लुम्बिनी विकास कोषको कामबाट सन्तुष्ट छैन । वर्ल्ड हेरिटेज कमिटीले गुरुयोजना विपरित संरचना निर्माण, बेथिति र अनियमितता मात्र होइन, लुम्बिनी क्षेत्रभित्र

राजतन्त्रवादीमा फेरि अहंकार

फागुन २५ गते पूर्वराजालाई स्वागत गर्ने ए य र पौ ट डे हं ह म हारा राज गजसम्म जनलहर देखिएपछि फुकेका राजतन्त्र र हिन्दुवादीहरूमा फेरि अहंकार चढेको छ । दुर्गा प्रसाईं मपावादी बनेका छन् भने राजेन्द्र लिङ्देन र कमल थापा मात्र होइन, अन्य धर्माभक्त व्यक्ति, राजतन्त्र र हिन्दुवादी संगठनका व्यक्तिहरू पनि राजा पुनर्स्थापित हुन्छ भन्छन् तर एकाइकमा हुनुको साटो आफू आफूबीच नै तीव्र मतभेद पकट गरेर सामाजिक सञ्जालमा आफूलाई शक्तिशाली देखाउने होडवाजी गरिरहेका छन् । यो अहंकार र आफूबीचको विग्रहले फेरि अर्को १९ वर्ष राजतन्त्रलाई फर्कन नदिने खतरा बढनसक्ने बहस चर्किएको छ ।

फागुन ७ गते राजाले आफूलाई सात दिन देशको अस्तित्व बचाउन गरेको आभारको नतिजा थियो फागुन २५ गतेको जनस्वागत । केही दिनभित्रै राजधानीमा राजाको अभिनन्दन गरेर जनताले नै राजालाई राजदरवार फर्काउने तैयारी चलिरेहेका बेगामा राजतन्त्र र हिन्दुवादीहरूबीच छेड हानाहाना गर्ने, आफूले जस लिएर एकदोसामा गालीगाली ज गानाई असंगठित तर राजा आउ देश बचाउ भनेर सडकमा उत्रिएका जनताको

एकतामा समेत भाँजे बनेको छ । जबसम्म राजतन्त्रवादी र हिन्दुवादीपार्टी, व्यक्ति, समूहहरू देशमा अभिभावकत्व स्थापित गर्न उक्तदेशालाई स्वीकार गर्न सकेनन्, तबसम्म यिनले राजा मान्नु र आफू आफूलाई नमान्नुले यिनको लक्ष्य कहिले पूरा हुने देखिने । अर्थात् गणतन्त्र र लोकतन्त्रलाई लुटतन्त्र बनाउनेहरूको राईवाडी चलिरेहेको छ । मुख्यता राप्रपा, राप्रपा नेपाल, राष्ट्र, राष्ट्रियता, धर्म संस्कृति र नागरिक बचाउ महाअभियान नेपाल, यी तिनै शक्तिबीच मतभेद बढेको छ, मतभेद बढेको छ । यिनकाबीच राजाको विवासिलो बन्ने होडवाजीले फेरि विडमार्त्र तातेको हो कि भन्ने शंका बढी उठेको सुनिन्छ । एकपल्ट सामुहिक बैठकसमेत नगरी आ-आफ्नै हिसाबले राजाको स्वागत गर्न

जाँदा स्वस्फूर्त रूपमा अपार नागरिक, त्यसमा पनि युवाजगत बढी सहभागी भएपछि फागुन २५ को स्वागत विश्वसमाचार बनेको थियो । यसकारण ०६२ सालका शक्तिहरू र वर्तमान सत्ता, संसदमा समेत बहसको विषय बन्यो । आश्चर्य त के छ भने राजतन्त्र फर्काउन चाहनेहरूबीच हार्दिकता देखिने, एजेण्डा पनि स्पष्ट छैन । अहिलेको बहस छ- राजासहितको प्रजातन्त्र कि यही यस्तै गणतन्त्र ? आमनागरिक वर्तमानो नित, नेतृत्व, सरकार, संसदसँग आक्रोशित छन् । अब प्रश्न छ, २०७९ फागुनमा राजालाई राखेर दुर्गा प्रसाईंले सुरु गरेको महाअभियान, राप्रपा, राप्रपा नेपाल, राजतन्त्र र हिन्दुवादीको बीच एकता हुन्छ कि विमतीमा परास्त हुनेछ ?

अभिनव साहित्य समाजको पुरस्कार

जयराम विद्यारी-
अभिनव साहित्य समाजले महिला कर्मचारी, शिक्षिका एवम् गृहिणीहरूको संस्मरण लेखन प्रतियोगिताको पुरस्कार वितरण गोकर्णेश्वर नगर प्रमुख दीपक रिवालको प्रमुख आतिथ्य तथा समाजका उपाध्यक्ष विमल अर्यालको सभापतित्वमा बडाध्यक्ष नवराज लामाको विशेष आतिथ्य, समाजसेवी तथा साहित्यकार बसन्त रिजाल, समाजका अध्यक्ष गोविन्द घिमिरे 'बेदर्माण' लगायतको आतिथ्यमा सम्पन्न गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा स्रष्टा पदयात्रा नेपाल तथा युमती कवि गोष्ठी नेपालकी आजीवन सदस्य 'अख्तु जून' कविता संग्रहकी सर्जक कवि रूचि सत्याल गृहिणी समूहमा प्रथम भएको छिन् भने अर्की सशक्त लेखिका अम्बिका रिजाल द्वितीय तथा स्रष्टा पदयात्री साहित्यकार विष्णुकुमारी खनाल अधिकारी तृतीय र जमुना भट्टराई सुवेदी तथा शारदासिंह ठकुरीले प्रोत्साहन स्वरूप सात्वना पुरस्कार पाएका छन् । यसैगरी कर्मचारी समूहमा राष्ट्रिय खेलकूद परिषदमा लेखा अधिकृतका रूपमा कार्यरत तथा स्रष्टा पदयात्रा नेपालकी सदस्य साहित्यकार विजया वस्नेत प्रथम, तिलस्मी भण्डारी द्वितीय, गङ्गा खड्का, तृतीय र रश्मिना खत्री तथा सरिता दुवाल घिमिरेले सात्वना पुरस्कार प्राप्त गरेका छन् । पुरस्कृतहरूलाई बडाध्यक्षद्वारा खादा, प्रमुख अतिथिद्वारा प्रमाणपत्र र समाजका अध्यक्ष गोविन्द घिमिरे 'बेदर्माण' द्वारा नगद राशि सहित पुरस्कृत गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथिका रूपमा आमन्त्रित गोकर्णेश्वर नगरपालिकाका नगर प्रमुख दीपक रिवालले गोकर्णेश्वरमा स्रष्टा साहित्यकारहरू भैरव अर्याल, रमेश विकल लगायत युप्रे सर्जकहरूको नेपाली साहित्यिक क्षेत्रमा महत्वपूर्ण योगदान रहेको चर्चा गर्दै आजभोली जनप्रतिनिधिको कर्तव्य साहित्यिक उन्नयनको जिम्मेवारी पनि थपिएको जनाए । उनले गोकर्णेश्वर नगरपालिकामा भाषा, कला र साहित्यको क्षेत्रमा थपेट योगदान गर्नका खातिर साहित्य कुर्केका जनप्रतिनिधि रहेको भनेर विनाउजो प्रयोग गरिरहेको समेत बताए ।

विशेष आतिथि गोविन्द घिमिरे 'बेदर्माण'ले पुरस्कृत सवैलाई शुभकामना व्यक्त गरेका थिए । उनले समाजसँग साहित्यिक गतिविधिका लागि थपेट कोषको व्यवस्था नभए तापनि साहित्यको उन्नयनका लागि नगरपालिकासँग सम्बन्ध गरी प्राप्त गर्ने गरेको रकमले साहित्यकारहरूको अभिनन्दन, पुरस्कार वितरण कार्यक्रमले सर्जकहरूमा उत्साह बृद्धि हुने विचार व्यक्त गरे ।

पवन आलोक र विजय चालिसे

विजय चालिसे र पवन आलोक 'शहर लामिछाने पुरस्कार' वाट सम्मानित भएका छन् । शहर लामिछाने प्रतिष्ठानले प्रसिद्ध निवन्धकार शहर लामिछानेको ९८औं जन्मजयन्ती आज २०८१ चैत ५ गते मनाउने भएको छ । सो अवसरमा वरिष्ठ पत्रकार एवं लेखक विजय चालिसेलाई नगद रु. ५० हजार राशिसहितको शहर लामिछाने निवन्ध पुरस्कार प्रदान गरिने भएको छ ।

यसैगरी प्रतिष्ठानले निवन्धकार पवन आलोकलाई नगद रु. २५ हजार राशिसहितको शहर लामिछाने युवा निवन्ध पुरस्कार प्रदान गर्ने पनि निर्णय गरेको छ । वरिष्ठ साहित्यकार चालिसेका डोटेरी लोकसंस्कृति (लोकसाहित्य) र अर्पिलको बेलायत (नयात्रा, २०५५), मनका तुलिकाका स्मृतिका विम्वहरू (नयात्रा, २०६३), ओह..नेपारू (नयात्रा, २०७३), मरुभूमिको फूल (निवन्ध, २०७७), सर्पदरिद्र मेरो वर्तमान (संस्मरण, २०७७), परिशीलन (निवन्ध, २०७७), जीवनका बकरेखा (आत्मसंस्मरण २०७८) लगायत विभिन्न कृति प्रकाशित छन् ।

यसैगरी नयात्राकार आनोकका युरोपको भ्रमहरूको (नयात्रा, २०६७), अरुण एक्सप्रेस (यात्राउपन्यास २०७३), केही सम्झना : केही सिर्जना (निवन्धसंग्रह, २०७३) लगायत विभिन्न कृति प्रकाशित रहेका छन् ।

प्रतिष्ठानले यसअघि शहर लामिछाने निवन्ध पुरस्कारवाट वरिष्ठ निवन्धकारहरू कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान, प्रा. डा. दुर्गाप्रसाद भण्डारी, डा. तारानाथ शर्मा, श्यामप्रसाद शर्मा, बालकृष्ण पोखरेल, धनश्याम राजकर्मकार, गणेश रसिक, प्रा. डा. माधवप्रसाद पोखरेललाई प्रदान गरिसकेको जनाएको छ ।

यसैगरी शहर लामिछाने युवा निवन्ध पुरस्कारवाट निवन्धकारहरू श्रीभोम श्रेष्ठ, युवराज न्यारे, भ्रमककुमारी घिमिरे, भीष्म उप्रेती, डा. बामोदर पृथ्वीसिनी किशोर, मोमिला जोशी, प्रतीक डकाल, ज्ञानेन्द्र विजयलाई प्रदान गरिसकेको छ ।

यसैगरी शहर लामिछाने सम्मानवाट वरिष्ठ सर्जकहरू मदनमार्ण दीक्षित (२०७३), लोकेन्द्रबहादुर चन्द (२०७५), भैरव रिवाल (२०७७), भैरवबहादुर थापा (२०७८) र तेश्वरबहादुर खना: (२०७९) अभिनन्दित भइसक्नु भएको शहर लामिछाने प्रतिष्ठानका अध्यक्ष राधेश्याम लेकालीले बताउनु भएको छ ।

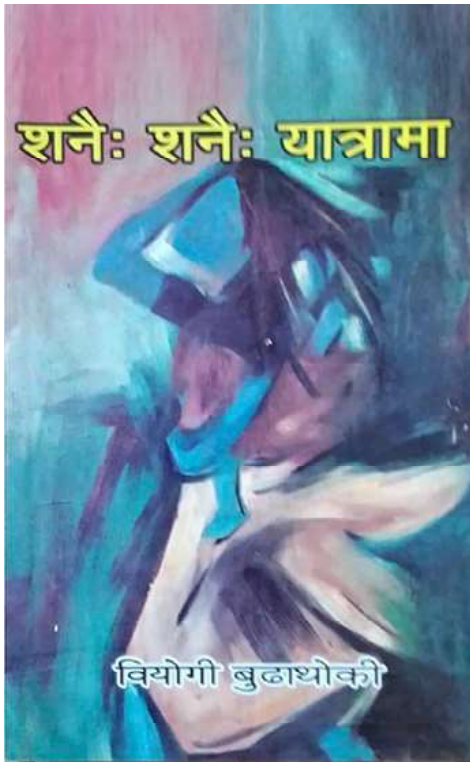
शनै: शनै: यात्रामा

साहित्यको विभिन्न विधामा कलम चलाउँदै आएका विद्योगी बुढाथोकीको **शनै: शनै: यात्रामा** नयात्रा सङ्ग्रह हो । यसअघि गङ्गा, गल्ली, गल्छेडाहरू, नागरिकता छै त ?, रुपाको कार्यप्रणाली टिप्पणी, साहित्य नै ओषधी, श्रीनगरमा एक्लो यात्री लगायत विभिन्न शीर्षकका २१ वटा नयात्राहरू राखिएका छन् ।

यस सङ्ग्रहभित्रको पहिलो नयात्रामा समयले साँभ साँडे सातलाई उछिन्ने लाग्दा बनारस जाने गडौं छुट्यो कारखाना चोकवाट । अर्को वसमा आउनुपर्ने लक्ष्मी भट्टराई परिधि भने कलङ्कीको फेटुलपम्पवाट चढ्ने जानकारी सवैलाई गराइयो । सोही अनुसार कलङ्की पुरवा उनलाई विदाई गर्न साहित्यकार पति प्रोत्साय सिन्धुलीयसँगै खडा भएका रहेछन् । प्रोत्सायले हामी यात्रीहरूलाई सफल यात्राको शुभकामना दिएपछि हामी चढेको बस आफ्नै ताल र सुरमा गुड्यो भनेर विद्योगीले लेखेका छन् ।

नागरिकता छै त ? शीर्षकको नयात्रामा नयाँ ठाउँमा जिज्ञासाका मूल स्वस्फूर्त रूपमा फुटनु स्वभाविकै हो फुट्यो । विमलीले भने आफ्नै भोगेजस्तो मान्ने पण्डितले सप्ताहमा कथा वाचन गरेकै धाराप्रवाह बन्दै गइन् । सुन्दा पनि डर लाग्यो । निरन्तर बसको यात्रापछि चाँगसारीमा पुगेर चिया नास्ताले केही समय लिएपछि दिनको सूर्यले विदा मान्नु अगावै हामी

कामरू कामछ्छा मन्दिर परिसरमा पुगेका थियो र खोज्न थाल्यौ नेपाली पन्डा मिडाललाई भनेर विद्योगीले लेखेका छन् । नयात्रा यात्राका कर्मज हुन् । शक्ति अनुष्ठानका लागि विभिन्न मठ, मन्दिरहरूमा पूजा अर्चनाका लागि उपस्थित भइयो । नयाँ ठाउँ, नौलो परिवेश र नूतन अनुसार र व्यवहारसँग साक्षात्कार गरियो । प्राकृतिक छोटो, प्राकृतिक मिठान, मनोहारी अविस्मरणीय पल, व्यक्तिगत अनुभव र अनुभूतिजस्तै केही कल्पना र भावनालाई भोजन, देवु र सुनुका कारण स्पष्ट विचार, धर्म र संस्कृति प्रतिको व्यामोह आदि इत्यादिवाटै नाजकवाट निशान्न उनले यो नयात्रा कृति निकालेका छन् ।

श्रीनगरमा एक्लो यात्री शीर्षकको नयात्रामा समयले कसैलाई कुदैन । जसरी नदी सञ्चैभरि हतारमा बौडिरेको हुन्छ । उसको गन्तव्य कहाँ र कता हो उसलाई नै थाहा हुने कुदैन भएन । फर्केर आउँदा न त पछेरे बन्छ नै । तथापि मानिसले भने गन्तव्य खोजेको र भेटेको हुन्छ भनेर उनले लेखेका छन् । जवूटामा अल्फ्रेडको मन शीर्षकभित्र फागुन महिनाको चर्को घामलाई साथमा बोकेर विहानको १०:३० बजे हिँड्यो सिन्धुलीयसँगै फागुन महिनाको चर्को शास्की सिन्धुलीयको २८औं स्मृति दिवस मनाउनु सिलासिलामा । सोही कम्पमा यात्रा नाच्ने अवसर जुकेको थियो । यात्राको जोहो मिलाएको थियो सिन्धुलीय प्रतिष्ठानले भनेर विद्योगीले लेखेका छन् । भुईँचालो र अनुभूति शीर्षकमा २०७९ वैशाख १२ गते वाँचुन्जेल सम्भरहने दिउँसाँ । जीवनको यात्रामा कैयौं पटक गए भुईँचालाहरू । पृथ्वी कापेर गयो भुईँचालो । दैनिक गुजाराका सिलासिलामा परिश्रमका क्षण कतिपय गडग्रस्तो भुईँचालो भनिएको छ ।

आफूले देखेका, भोगेका भिन्न परिवेश र संस्कृति बारे रोचक जानकारीका साथै आफ्ना विचार र अनुभूतिलाई कलात्मक रूपमा संयोजन गरी नयात्रा लेख्न रुचाउनु विद्योगीको यो कृति तैसो नयात्रा कृति हो । दिउँसाँ मीठो सपना शीर्षकभित्र जिन्दगी छोटो छ थाहा छ । छोटो जिन्दगीले विश्रामभन्दा लामो यात्रा रोक्न खोज्छ उमेर छँदा । हात र खुट्टा चन्दासम्म नयाँ नयाँ ठाउँमा पुग्न खोज्छ । खोज्नु स्वभाविकै हो । प्रायजसोलाई नयाँ नौलो अनुभव र अनुभूति बदल्ने अतुल्य भोग जगाउँछ मानिएको छ ।

साहित्य नै ओषधी शीर्षकको नयात्रामा सूर्योदयको आगमनसँगै न्यानो घामले साथ दियो हामीलाई । हामी अर्थात् काठमाडौँवाट गएकाहरू मध्येका प्रा.डा.गुणकुमार श्रेष्ठ, प्रा.डा.मोदनाथ मोरहट्टा, डा.हरेगाम मरहट्टा, डा.अनिल भट्टराई, डा.प्रलय खड्का, डा.सुमन शर्मा, नन्धुप्रसाद बाँस्कोटा, परशुराम पन्त, लक्ष्मण रेग्मी, चन्द्रन मिश्र, पार्वती सापकोटा, निर्जना वि.सी., गणेश सापकोटा, निरन्जन थापा, उमेश थापा मगर, सुशील भट्ट लगायत तीन दर्जनको हाराहारीमा थियो हामी । गोरखा बजारवाट दक्षिणपश्चिम तर्फ भीरकोट, दुबाकोट र छिम्केश्वरी भनेर लेखिएको छ ।

एउटा विरामी प्रश्न शीर्षकको अन्तिम नयात्रामा जिन्दगीको यात्रामा केही देखिने गरी राम्रो र परोपकारी काम गर्न सक्नुपर्छो सकिएन । नसक्दा हत्का पश्चात्तापले भ्रमभ्रमकाउँछ कहिलेकाही । लाग्छ नराम्रो पनि गरिएन । सानै भए पनि बसेनी गुन्दुक, मकैभटमासको साथमा साहित्य सम्मान र चन्दावाचन गर्ने कालले भने निरन्तरता पाउँदै आएको छ । यो सपना र विपनामा देखिएको यात्रा हो भनेर लेखिएको छ । भावी साहित्यिक लेखनमा नयात्राकार विद्योगीलाई सफलताको कामना गर्दछु । आगामी दिनमा उनका अन्य कृतिहरू हामीले पढ्न पाउने ठूलो आशामा बाँधिँएको छ ।

कृति: शनै: शनै: यात्रामा, विधा: नयात्रासङ्ग्रह, नयात्राकार: विद्योगी बुढाथोकी प्रकाशक: शब्दायं प्रकाशन, काठमाडौं,

साहित्यमा नयाँ प्रयोग कोपिला

अहिलेचाहिँ होचोअग्रलो नछापी आएछ जस्तो गाड्मान यात्रापनि उस्तै हुनेने भयो तरङ्ग उठि नै रहन्थ्यो सुनामि आएछ ।

गणेश लोहारी

पहुँचमा औषधी कहाँ खोप हुन्छ ? ध्यान दिनुपछि स्वस्थ आहार विहारमा गर्मीमा बढी रोगको प्रकोप हुन्छ ।

रामचन्द्र भट्टराई

हामीले स्वार्थको हारलाई जित मानौं सबैको भलाईको माला हाँसीहाँसी उनेर एक आपसको प्यारलाई हित मानौं ।

उषा के.सी., ललितपु

मैन बनेर पलिन कुति उज्यालो धिपधिपे नजर पढैन्त मन नचोरी सरिल कुति ।

लक्ष्मी स्मृति, मोरङ

सन् आइ फुटाउँदा फुट्नु हुन्न है जुनीभरलाई गाँसेको हाम्रो राम्रो सम्बन्ध बल्ल बल्ल भेटे भाछ छुट्नु हुन्न है ।

सुन्दरी घिमिरे खतिवडा

बराबर स्वतन्त्र हुन असम्भव छ म त परे पिंजडाको तिमी खुला आकाशको तिमीसँगै शिखर छुन असम्भव छ ।

धर्मिला कार्की

टालेर पनि नहुने हुन्छन् कतिपय दुखिरहने मनहरू फालेर पनि नहुने ।

कविता केशरी, मोरङ

हे दैव किन टुहुरो बनायो लैजाउ न मलाई नि बा आमा भेट्छु यौटा अनाथ बबुरो बनायो ।

कवि काफ्ले

भेट्नु छुट्नु त रित हो अल्फाइरहने सम्बन्धलाई मात्रै एउटा प्रित हो ।

निरु गौतम, मोरङ

के आगोको,गल्ली होला र ? तातो वनी रहनु, कसैले नसहनु दोष दिने,चल्ती होला र ?

धनश्याम पौडेल, पोखरा

भएन्नु आफन्त सारा आफ्ना नबोल्नेको चामलपनि विक्रैन् हो रहेछ देखाए सवैसवैले पारा आफ्ना ।

बासु सापकोटा, दोलखा

भोकसँग कुस्ती खेल्ने पर्यो हजुर न लुकी उल्कन भाछ, न बसी बोसाँ लाछ परिआका दुःख भेल्नै पर्यो हजुर ।

सुमन कडरिया, चितवन

आफ्नै जस्तो ठान्दैनन् किन? कोमल हुन्छ मन दुख्छ सवैको, घोच्नु हुन्न मान्दैनन् किन ?

भ्रमक तिम्सिन

विश्राम गर्ने चौतारी छैन यो मन भतभती पोलेको बेला शितल दिने छहारी छैन ।

शुचिता काफ्ले

सुरेशकुमार पान्डे

गणतन्त्र र संघीयतालाई कमाउने साधन बनाएकाहरू पुरानालाई प्रतितामी भन्छन्, आज नागरिकले पुराना भन्दा नयाँ प्रतिगामीलाई खतरा देख्छन्। भनी वा नमानौं देशको अवस्था अहिले कति गम्भीर हुँदै गएको देखिन्छ। देशमा प्रतिगमन हुने सङ्केत पहिलेको तुलनामा अहिले दोब्बर भएको छ। काही दिन अहिले गणतन्त्रको पक्षमा आवाज उठेको देखिँदैन। बरु अत्याधिक मात्रामा राजतन्त्रको बहालत भएको देखिन्छ। यसो हुनुको पछाडि राजतन्त्र सही भएर होइन बरु गणतन्त्रका नाइकेहरू चरित्रहीन, भ्रष्ट भएर हो।

गणतन्त्रमा खिचलो भयो, भ्रष्टाचार भयो, विदेशीको हस्तक्षेप बढी भयो र महनी र युवाहरू देशबाह्र पलायन हुँदै गए। देशभित्र गृहयुद्धसँगै व्यवस्था आएपनि जनजाताना अतुल्यका काम हुने सकेनन्, उद्योगधन्दा भएकापनि बन्द भए। अर्थतन्त्रको विकासमा आवाज उठाउने थालेकाछन्। जनाकाष पुरा गनुं नै गणतन्त्रको विरुद्धमा जनाकाषको आधार तैयार हुन हो।

हामीले हनुपर्छ विचारमा सबै स्वतन्त्र हुनुपर्छ? तर हामीले कहिल्यै पनि भनेका छैनौं राजावादीहरूलाई राजनैतिक गतिविधि पनि छुट्टै छैन। त्यसो भए उनीहरूले पनि आ आफ्नो विचार राख्ने नै भए। यद्यपि निरंकुश राजतन्त्रलाई पछ्याउने र गणतन्त्र बहाल गर्न जताले दुःखी शरण्य गरेका हो। तर गणतन्त्रिक शक्तिलाई स्वायत्त उनै गणतन्त्रका ठेकेदारहरूबाट नै खतरामा आएको आशय हुन्छ।

२०४६ साल भन्दा पहिले राजतन्त्रको विरुद्धमा मित्रभिन्ने भूमामा लागेको आगोजस्तो अवस्था फिर्ता। अहिले राजतन्त्रको पक्षमा त्यस्तै प्रकारको अवस्था सिर्जना भएको देखिन्छ। आज गणतन्त्रको उपहास हुन्छ। दलहरू विच आपसमा एकआपकै

पुराना प्रतिगामी कि नयाँ ?

प्रतीको डाहा कुर्ची खिचलो सत्ताको बानीगड अहिले गणतन्त्र धरापमा परेको पाइन्छ। सङ्घीयताको परिणामा देशभित्र खर्च हवाती बढ्यो र देशमा कुनै कलकारखानाको निर्माण भएन। सरकार जोगाउन दलहरूले विदेशसँग धर्म सम्बन्धीता गरेर युवाहरूलाई विदेशमा पठाउनु पर्छ। गणभार बढ्यो।

चौरवालाट अमेरिका गएका युवाहरू अरि नखे हजार खर्च गरेर त्यहाँको जेलभित्र बस्नुपर्छ। अहिले केही युवाहरू हत्यारु र बडी सहित देशभित्र फर्काएका छन्। देशमा जीवन यापनको साधन न्यूनिकरण गरिएको छ। देशभित्र प्रकृतिक श्रोत साधनको कमि कर्तपनि छैन। भएका श्रोतको व्यबस्थापन नभै नियत नेताहरूमा नहुँदा देशमा जनानोश बढेको हो।

पञ्चायती कालमा कर्मिमा पनि गाउँमा खेत बारी बाँजे त रहँदैनथे, सबैले खेती किसानी गर्नुपर्छ। अहिले पूर्व पञ्चहरू र राजवादीहरूको उक्साहटमा मनुभन्दा बौलाउन ठिक भनेको जस्तै केही दुखि जनाउनले पनि राजा आउ देश बचाउ भन्नुथालेको स्वर सुनिन्छ। त्यो मात्र होइन प्रतिगामीहरूले काठमाण्डौं वृष्टवल जस्ता सहरहरूमा राजतन्त्र फर्काउन हुला-ठुला रेलीको आयोजना हुन हो।

राजनैतिक पार्टीहरूको अदुरदर्शियता, सत्ता मोह वा पैसाको लोभ, पर लोभताले पनि गणतन्त्रको विकसद्धमा आवाज उठेको हो। जसले हिजोको दिनमा राजालाई कट्टर दुश्मन सम्झिन्थे अहिले उनैले गणतन्त्र भन्दा राजतन्त्र नै यो देशको लागि ठिक छ भनेर भन्नु थालेकाछन्। राजतन्त्रको पक्षलाई जनाता बाध्यातले लिएका छन्। के साँचे राजतन्त्र देशमा फर्किएला त? वा राजतन्त्रको भाविय कस्तो होला? राजतन्त्र फर्काउने त्यही सजिलो कुरा पनि छैन, यदि राजतन्त्र फर्कियो भनेपनि राजतन्त्र अहिलेको अवस्थामा फर्किन्छ। यदि फर्किले पनि यसको विशा स्पष्ट भइसकेको छैन। कस्तो राजतन्त्र? देश संकटमा छ। राजतन्त्र खराब भनेर बहदुल आएको, बहदुल खराब भनेर

लोकतन्त्र आयो, अब राजतन्त्र पुनर्स्थापना भयो भने कसरी देश अगाडि बढ्छ? जनताहरूको कल्लेआम हुने र विदेशीले देशलाई गुलाम बनाउने अवस्था सिर्जना हुनसक्छ भन्ने भय पनि छ। किनकि देशमा विदेशी चलबिच बढेको छ। हामीले कसै देशहरूमा राजतन्त्र उठाएको र पतन भएको त्यसपछि फेरि बहाल भएको पनि देखेकाछौं यद्यपि त्यो थोरै समयको लागि आउने र हराउने भएको देखिन्छ। कतै स्वामी रूपमा स्थापित भएका पनि छन्। जनाता सर्व शक्तिमा हुन्छन्। जनाताले आफ्नो विचार व्यक्त गर्ने अधिकार हुन्छ। उनीहरू नै यो देशका मालिक हुन्। हामीले बुझ्नुपर्ने कुरा के हो भने नेपाली जनताले राजतन्त्र चाहेका छन्, निरंकुश गणतन्त्र पनि चाहेका छन्। करीब १०४ वर्ष गणतन्त्रको इतिहासमा निरंकुश व्यवस्था र राजतन्त्रको ३२ बर्को साशन व्यवस्था भनेका नेपाली जनताले त्योभन्दा महँगो र भयवृत्त बहदुल र लोकतन्त्र पनि बेहोरै गरेका हुन्। अब के? प्रश्न छ।

हिजो यही राजतन्त्र बालक १७ हजार भन्दा बढी देशभक्त गणतन्त्रिक शक्तिको सहायत बेहोरै गरेका हुन्। अब के? प्रश्न छ। हिजो यही राजतन्त्र बालक १७ हजार भन्दा बढी देशभक्त गणतन्त्रिक शक्तिको सहायत बेहोरै गरेका हुन्। अब के? प्रश्न छ। हिजो यही राजतन्त्र बालक १७ हजार भन्दा बढी देशभक्त गणतन्त्रिक शक्तिको सहायत बेहोरै गरेका हुन्। अब के? प्रश्न छ।

जनाताको घर घरमा कलाबाजी, दोहोरो भिडन्तमा निर्गोपहरू कल्लेआम, राष्ट्रको सम्पत्ती तोडफोड त्यस्तो दर्दनाक गृहयुद्ध पछि आएको जनाताको अधिकार माँसुनु हुन, जनता निर्णायक हुनुपर्छ। यती हो गणतन्त्रिक शक्ति अदुरदर्शियता र सत्ता स्वार्थमा बलिभएर देशको हित विपरित कारगद्दे आएको र विदेशीको इसारामा क्रियत धर्म परिवर्तन गर्दै आएकोले कसै व्यक्तिको वा हिन्दुवादीहरूले हिन्दु धर्मलाई देशभित्र ल्याउनुपर्छ भन्ने हिन्दु धर्मावलम्बिहरूको सकियता बढ्दै गएको देखिन्छ।

देशमा राष्ट्रिय र राजनीतिक मुद्दाहरू छन्, त्यसको निजान खोज्नुपर्छ। आज धर्मनिरपेक्षताले सबै खाले धर्मको सम्मान गरेको विचारलाई पचाउन नसक्नुमा उनीहरूको कज्जोर पक्ष हो। कतै कतै होएका पनि होला। देशमा सबै धर्मको सम्मान हुनुपर्छ। छिमेकी मुलुको इसारामा देशभित्र लसातार

गणतन्त्र माथि प्रहार हुँदै आएको छ। यसको कारण वर्तमान नेतृत्व नै हो। विचारमा स्वतन्त्र सबै छौं। आ आफ्ना अनुभवहरू विचारमा व्यक्त गर्न सबैलाई पाइन्छ। पूर्व राजालाई पनि आफ्नो मत राख्ने अधिकार छ। उनी पनि यही देशका नागरिक हुन तर राजाको हैसियतले होइन बरु एउटा साधारण नागरिकको हैसियतले आफ्नो विचार जनातको माफमा राख्न सकेले पनि रोकिएको छैन। जनताले सम्मान दिन्छन् भने त्यो लोकतन्त्र नै हो।

संविधानमा कमी कमजोरी छ, सबैले मानेका छन्, सुधार हुनेपर्छ। अहिले वैधानिक राजतन्त्रका कुरा पूर्व राजा आफैले उठाएका छन्। यो अवसर देशका कथित दुला दलहरूले नै जुटाइ दिएका छन्। उनीहरूकै कसौपणालिका रूपमा एउटा जनाताहरूको साथ सहयोग मिल्नुलाई पनि गम्भीर रूपमा मनन गर्नुपर्छ। जनतालाई उपेक्षा गर्न मिल्दैन। कारण पत्ता लगाउनुपर्छ।

विदेशीहरू छिमेकी राष्ट्र भारत र विश्व हीन्दुपरिधको उक्साहटमा सर्वसाधारण जनाताहरूले हिन्दु राष्ट्रको साथ युक्तेर, नवुक्तेर गरेका हुनसक्छन्। सबै धर्मको सम्मान गर्नु आजको सही राजनैतिक हो। राजाको रेलीमा युपीका मुख्यमन्त्री आदित्यन्याय योगीको फोटोको विषय गलत हो। यसले भारतको विजेपी समेत राजतन्त्रको पक्षमा आएको प्रष्ट देखिन्छ। पक्ष विपक्ष नेपाली जनताले निर्णय गर्ने हो। भारत किन आयो?

सङ्घीयता पनि विदेशीहरूको उक्साहटमा चोर डोकाउनु भन्नाइएको हो। जसले देशलाई कट्टाल बनाउन थालेको छ। आर्थिक भोगीलक रूपबाट पनि देशको लागि अहितको विषय हो। गणतन्त्रका हिमाइतीहरूले गलत काम गरे देशको कलामा काम गर्न सकेनन् तर यसको अर्थ पढति नै खराब भन्नु पनि गलत नै हो। व्यवस्था होइन, नेतृत्व खराब र अपकल भएको हो। राजतन्त्र आएर देशमा शान्ति हुन्छ त? बरु गणतन्त्रलाई बलियो गराउने गणतन्त्रमा भएका कमि कमजोरीहरूलाई सच्याउने जानुपर्छ। संविधान सन्धने भने जनताले निर्णय दिनुपर्छ, हस्तक्षेप गर्नुपर्छ। अखण्ड राष्ट्र बलियो बनाउन सबै पक्षहरू खारेज गरेर त्यो खर्चबाट कसै कारखानालाई खोलेर रोजगार सिर्जना गर्नुपर्छ।

यस्ता नेता, बुद्धिजीवी किन छैनन् ?

'देशको तीव्रतर विकासका लागि बाह्य दानको निर्भरता घटाई जनतालाई विकास भनेको एउटा कष्टदायक र कठीन प्रकृया हो भनी महसुस गराई नेपालीले पसीना नबगाएपसम्म नेपालको विकास सम्भव छैन।'

ड. हार्क गुरुङ

हर्क गुरुङ भारी बोकेर खान्छ, तर घुस खाँदैन।

हर्कबहादुर गुरुङ दुई कक्षा पढ्न आफ्ना वृत्त सुवेदार पारसाई गुरुङको हात समाएर देशभरि पुगेका थिए। अनि त्यहाँको रोजमेन्टल विन्डेन खुलमा उनलाई कक्षा पाँचसम्म पढाइयो। त्यसपछि उनी पञ्जावको जलन्धरमा पुगेर त्यहाँको किङ्ग जर्ज मिलिटरी कलेजमा ६ कक्षामा भर्ना गरिए। त्यहाँबाट उनले आर्मी स्पेशल परीक्षा उत्तीर्ण गरे। त्यसपछि उनी काठमाडौं आए र विचन्द्र कलेजमा आएर पढ्न थाले। उनका ससुरा गणेशबहादुर राईका अनुसर 'हर्कबहादुर गुरुङ सानैदेखि फूटवल र हकीका कुशल खेलाडी थिए र गायन तथा गीत लेखनका पनि उमेर अनुसरका विलक्षण प्रतिभा थिए।' त्यही परिवेशमा उनले पटना विश्वविद्यालयबाट प्रथम श्रेणीमा प्रथम श्रेणी प्राप्त गरे। त्यहाँ उनी एम.ए. पढेका थिए। अन्ततः त्यही विश्वविद्यालयबाट उनले भूगोलमा विद्यावारिधि पनि गरे। अनि एक वर्षजति उनले लखन विश्वविद्यालयमा प्राध्यापन गरे। नेपाल फर्केपछि उनले आफ्ना मित्र गणेशबहादुर राईलाई भने, 'धेरै नेपालीहरू पाँच दिन बेलायत बस्दा साहब भएर आउँछन् तर म पाँच वर्षबस्दा पनि साहब हुन सकिँन।' बास्ववमा यी उनी टाट नेपाली थिए, मौलिक नेपाली थिए र नेपाल राष्ट्रलाई नै माया गर्ने बच्चा नेपाली थिए। यही परिवेशमा गुरुङले २०४० सालमा (नरेन्द्रराज प्रसाईंलाई) लेखेका थिए- "मलाई विश्वको भन्दा नेपाली राष्ट्रियताको जगोनासम्बन्धी नै बढी चासो छ।"

गुरुङ थिए, नीमिक्तता उनको नैसर्गिक गुण थियो र खरो रूपमा आफ्ना मनका कुरा जनसमक्ष पुर्याउन सक्ने उनको वैयक्तिक कला थियो। उनले आफू संयोजक भएका नेपालको वसाईसराइ अध्ययनको प्रतिवेदन बुझाउने एक पटक उनी चर्चचन्द्रमा पनि चर्चित भएका थिए। उनको रायसुझावको गाडी कुरा नेपाल-भारतमा सीमा कठिने विषयमा आधारित थियो। त्यसपछि नेपालका प्रायः बौद्धि खेतलाहरूले यिनको खुबै आलोचना गरे। त्यस छटा उनको सुकावलाइ आगो लगाउनेहरूलेले बोलेका थिए, "हर्क गुरुङलाई हर्कड्याउनु पर्छ।" उनका विरोधमा जाति नै आँधीहुँदा आए तापनि उनी कसैसँग गलेनन् र उनले भने "भविष्यले मेरो विचारको महत्व टड्कारो बुझाउने छ।" गुरुङको परिकल्पना होइन जाँच नेपालमा पाँच विकास क्षेत्रको स्थापना भएको थियो। उनले नेपालजस्तो सानो मुलुकमा पढवत जिल्ला हुनु हुँदैन यसलाई पञ्चस जिल्लामा बाँड्नु पर्छ भनेका थिए। तर उनका कुराको विचारविमर्श हुने सकेन।

गुरुङको सक्ति जीवन अध्ययन, अन्वेषण, प्राध्यापन र राजनीतिमा नै समापित थियो। उनी नेपाली माटोमा एउटा अलौकिक नागरिक थिए। त्यसैले यी राष्ट्रिय पञ्चायत र राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्यमा मनोनित भए। साथै यी राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष र शिक्षा, वास्तव्य, पर्यटन तथा उद्योगवाणिज्य राज्यमन्त्रीमा पनि नियुक्त भएका थिए। उनको कदरस्वरूप यी नेपाल श्रौधका अतिरिक्त बोझा दर्नाका उपाधिका र गोस्वामीशरण बाहुवाट पनि विभूषित भए। साथै विद्यावारिधि गरेवापत उनी महेश्वर विद्यामण्डलबाट अलखूत भए।

गुरुङ मन्त्री भएका बेला ग्लेकाकाण्डमा यिनलाई पनि अनाहक फसाइएको थियो। अनि यिनले भनी पढवाट मात्र होइन राष्ट्रिय पञ्चायत सदस्यसमेतबाट पनि राजिनामा दिए। त्यसै बेला यिनले राजा बीरेन्द्रलाई समावाच पठाएका थिए- "हर्क गुरुङ भारी बोकेर खान्छ, तर घुस खाँदैन।" बास्ववमा यी त्यस्तै हकीमी, प्रष्ट र इमान्दार थिए। गुरुङले एसिया पेरिफेरिक डेभलपमेन्ट सेन्टरको प्रमुखको उम्मेदारीका लागि आवेदन दिँदा थाइल्यान्डका प्राबतले त्यसै पदमा दिएको आफ्नो उम्मेदारी तत्कालै फिर्ता लिएका थिए। किनभने उनले हर्क गुरुङजस्ता महाप्राज्ञले उक्त ओहोवा ग्रहण गर्नु पर्छ भन्ने मान्यता राखेका थिए। त्यसैले गुरुङले संस्थाको निर्वाचित भएर मलेसियामा पाँच वर्ष बसेका थिए। गुरुङले ठाउँका पायः सबै जिल्लाका साथै एसिया, युरोप, अफ्रिका र अमेरिकाका विभिन्न ठाउँको भ्रमण गरे बरु गुरुङ अनुभव बढ्दथे। अनि यिनले आफ्नो अनुभव, ज्ञान र सीप नेपाली माटोमा रोप्न खोजे। तर उनलाई काम गर्न बाधाबोधो भनी भइरह्यो। यदि हर्कबहादुर उनी डेढर आफ्ना यात्रामा लिक्छथे। उनले कतै दुई सयवटा फुटबल सेहबहरू एक दर्जन किताबहरू लेखे। उनका लेख र कृतिहरू प्रायः अङ्ग्रेजी भाषामा नै प्रकाशित भए। तर उनी गुरुङ (तम्) भाषाका चाहिँ अधिकारि थिए।

गुरुङ एउटा राष्ट्रवादी प्रतिभा थिए। उनको मन, बचन र कर्ममा नेपालको राष्ट्रियता टाँसिएको थियो। उनले नेपालको जनजीवन र भौगोलिक स्थितिलाई धेरै नजिकबाट अध्ययन गरेका थिए। यसै प्रकृष्टमा उनले (नरेन्द्रराज प्रसाईंलाई पढ्दा) लेखेका थिए- "देशको तीव्रतर विकासका लागि बाह्य दानको निर्भरता घटाई अधिकश जनातालाई विकास भनेको एउटा कष्टदायक र कठीन प्रकृया हो भनी महसुस गराई नेपालीले पसीना नबगाएपसम्म नेपालको विकास सम्भव छैन।"

गुरुङ समाजसुधारका रूपमा सुपरिचित थिए। उनी पर्वतारोहणका विषयका पनि त्यतिक्कै ज्ञाता मानिन्थे। उनको सोखको विषय फोटोग्राफी थियो। साथै उनी चित्रकलामा पनि पारङ्गत थिए। उनको चित्रकलाका गुरु बालकृष्ण सम थिए। उनले बनाएका चित्रहरूमध्ये डोर्फे र मुनालका चित्रहरूलाई हुलाक टिकट पनि बनाइएको थियो। उनी तास, जुवा, युरोटाईड आफ्नो समय साथी मान्थे भने जाँडरकसीको सेवन पनि उनको सहायक समप्रवृत्ति देखिन्थ्यो। उनले जीवनको उत्तरार्थमा जनजाती विषयका अध्ययन, चिन्तन र विश्लेषणमा अधिकश समय दिन थालेका थिए। तर उनी साम्प्रदायिक थिएनन्। मुलुकलाई सङ्घीयताको भीरमा पुर्‍याउने कुरामा उनले मत दिएका थिएनन् तर उनी भन्थे "राज्यको शक्ति पूर्ण विकेन्द्रीकरण हुनु पर्छ।" गुरुङ १९९९ साल पुस २१ गते लम्जुङको तरफिका माइसेबोका कोखबाट जन्मे। साथै उनी २०४० साल अशोज ७ गते तालेजुङको घुन्सामा हर्कबहादुर दुर्गजनामा स्वर्गीय थिए।

हर्क गुरुङ एक जना आदर्श थिए। उनका आदर्श व्यक्तित्वबारे उनले नरेन्द्रराज प्रसाईंका डायरीमा लेखेका थिए- "माओलेन्ग, मार्टीन लुथर किंग र जयपराकश नारायणलाई म मेरो जीवनका आदर्श मान्छु।" साथै उनी टुङ्गसराइ आचार्यलाई खुबै श्रद्धा गर्थे। उनका मन नयन विषयचाहिँ चाकरी, चापुसी र चुकली थियो। यी अर्कोका जरा खन्ने मान्छेलाई दानव भन्थे।

- नरेन्द्रराज प्रसाईं

बैकुण्ठ भण्डारी bhandaribai@gmail.com

राजा, राजा किन लाइछ नारा ? राजा आज आउँदै छन् अरे ! चिया पसलमा गयो त्यही भन्थे। चौतारामा भेला भएकाले पनि त्यही कानेसुन्थी गर्दै थिए। सामाजिक सञ्जालमा कोही कोही कराउँदै थिए। पक्का हो आउँछन। जसरी पनि ल्याइन्छ। फागुन २५ गते एप्रयटोरेखि महाराजगन्जसम्म यस्तै दूध पाँदरुस देखायो। संसारका समाचार माध्यमले पनि यही तमासा देखाए।

आवाज पनि ठिकै हो। जसरी पनि ल्याउनुपर्छ। तर ल्याउनेचाहिँ कसरी ? आनेचाहिँ कसरी ? मट्याग्नो अलमल ! चौतारामा भेला भएकामध्ये तत्कु दादा भन्दै थिए, 'लौ हे मट्याग्नो राजा ल्याउन सकेको हो ? राजा ल्याउने विधि के हो, प्रवृत्ति के के हो ? भन अलमलता बढ्यो।

राजा, राजा, किन नाराबाजी ?

२०६५ का बेला भएका एउटा रा.आजाललाई वानेश्वरको सेता दरवारभित्र बसेर मध्यतारमा टेवल ठटारेर डाँडामा पुर्‍याएको सम्भयो उसले। उसबेला हाई कास्ट्रेडे सभामुख महोदय भन्दै थिए, 'मान्य सदस्यहरू, हिन्दुपष्ट र राजतन्त्र अहिले गडै मुलुकलाई 'गणतन्त्र' र धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिबक्सका छौं हुन्छ भन्ने मान्य सदस्यले हुन्छ भन्नुहोला।'

माननीय सदस्यहरूले कुरा बुझे कि बुफेनन् टेवलमा ठटार। वजाए। अनि महोदयले फौरन भने, 'यसै मान्ने सदस्यहरूको कुरो स्वरमा हुन्छ भन्नुभएकाले २४० वर्षसम्म चलेको राजतन्त्रात्मक व्यवस्था अन्त्य गरिबक्सका छौं।' उ फुत्क्यास्त्र भयो। २०६२/६३ मा ७ दलको गजबकै जुलुस लिस्केको थियो। जुलुसले 'निरंकुशताको अन्त्य गर' भन्दै नारा लगाएको थियो। न त राजतन्त्र खारेज भनेको थियो, न त धर्मनिरपेक्षताको कुरा नै उठेको थियो। संघीयता त फन फनको विषय बनेको थियो।

जुलुस अगाडि बढेको बढ्यै सत्तामा हुनेले ठोकेको ठोक्थे। सडकमा जनताको भीड। त्यही भीडमा यता पुलिसको आक्रमण उता जुलुसको आक्रमण। जुलुस गर्न पठाउने र ठोक्न लगाउनेहरूका 'सोलेबहरू धेरैको बैटक कोठा'मा 'सोलेबहरू नभै 'ख्यास्त्र' पाँडे रा. विहार घाम लागेदेखि घाम तब्रस्ताउंदा सम्म दुधु, मुडा, नारा जुलुस गर्ने हो कति। कसको बाउको के जास्यो र ? गोली लागे, हुगा लागे पनि त्यही जनताको छोरोको टाउको फुट्ने न हो !

भण्डा हल्लाएर हिँडेनेहरू 'सान'ले आफूलाई राजा सम्झिए। अनि रा.आजाललाई एकदम काइदा छ भन्दै उचाले। उता जुलुस लगाउनेहरूले पनि आफ्नो शक्ति देखाए। सहराँ भाकाले नसकेर भएपछि जंगलमा भएका पनि जंगलमा भएका रूखका हाँगा माँचेर त्यही लिएर सहराँ देखिए। अत्तोपत भएन। जसले दुःख चार पाए, जो मरे मरे। हरेक दिन मनै न माने क्रम लि नै राख्यो। एउटा नेपालीले अर्को नेपालीलाई मारिने रहे। अब नसकिने भो भन्दै सबै दल हर्कबहादुर वसे। सत्ता हर्कबहादुर वार्ता छलफल भए। सत्तामा हुनेहरू ठसम नहुने। आन्दोलनमा होमिएकाहरू 'मालिक'मा वार्ता गर्नमै अडिक्थे। सबैका सबै गोथ्य भए। धर्म नभैनेहरू 'आखिर रहेछ ईश्वर एक' भनेजस्तै दीधणितका 'मालिक' उले छलफल गर्ने निदेशन थियो, वार्ता सहमत भए। अनि जल्ल राजालाई चिन्ती विसाए। अब फिर्ता गरिबक्सको मरगान।

पहिले 'जनताको नामो जनतालाई नै सुम्पिदिएका छौं। त्यति के भनिदिएका थिए। संस्र बस्योथ्यो। त्यही संस्रबले राजालाई किनारा बस्योथ्यो। ताली ठोकेर राजा हटाइदिए। 'गणतन्त्र' र 'धर्मनिरपेक्षता' लागू गरिए। डलर बलिने दिशेको दिशै धाँ, खान पक्केहरू डकारिरेका छन। यिनको रंगीन दुनियाँ चलिरेहँके छ। कोही सुकुम्सीको नाममा हुकुम्सारी भए। कोही सुकुल मुकिललाई चिन्तो सवारीमा बडुकिने भए। गन्दुक बोकेर आन्दोलन गर्नेहरूको कसैका करड

My Remarkable Memories and Impressions to date on Nationalism and Monarchism in Nepal

By Uttam Karmacharya

A Learning of Open Book on the promotion of Nationalism and Monarchism in Nepal during the mass meeting of Rastriya Shakti Nepal in Bhaktapur Branch addressed by Former Honorable Minister of Education and Agriculture Keshar Bahadur Bista

Last week I was fortunate enough going through the bio data / profile I came to know that Mr. Keshar Bdr, born on 21 January 1951. He was the son of Professor Dr Bahadur Bista and Narayan Bista. He is married to Minarwa Bista (Shrestha). He is blessed with one son Honorable Bira Bdr. Bista and one daughter Ms. Grishma Bista. He has represented National parliament three times from the district of Lalitpur. He was awarded the most prestigious award in academia "Mahendra Bidya Bhusan for his achievement of Gold medal in all the subjects during his master degree. He was honored with his image on a postage stamp from two different countries the state of Oman and Manama. Both of them were published in Rotary Stamp when he was Biscout in Nepal.

Last week I know him for long time in the capacity of his teacher in the College of Education Laboratory School in Kirtipur when he was studying at grade eight. I knew that he became Education and Culture Minister six times and Agriculture Minister one time during the period of Panchayat System. His moral resignation from the Minister of football disaster case two decade back was exemplary in Nepal. He has been very actively involving in Nepali politic for the last more than 40 years. Presently, 6 years back he established Rastriya Shakti Nepal- non-political organization and I got chance to meet him after long time in his New Office in Lainchaur amid huge gathering of retired government high level officers of Nepal after its establishment. My first meeting was made possible in his Rastriya Shakti Nepal through Mr. Shiva Develota, Mr. Shankar Maghaya and Dr. Mohan Shrestha. His deliberation of the rationale of establishing of Rastriya Shakti Nepal was quite interesting. His political life was very clean, simple, gentle character and gentleness plus social popularity were his special features. His valuable analysis of political Electoral percentage of population representation of Nepal was quite interesting and valuable to know for the people of Nepal. While explaining about Nationalism oriented parties and diversification he has seriously mentioned that we need the President of Nepal not the president of the party only. So is the case with the Prime Minister of Nepal not only the Prime Minister of the party only. He also explained about the need of direct election of the President and the Prime Minister.

He was kind enough to explain deteriorating status of Nepal among the Asian countries in hundreds of issues such as instable political parties and government; malpractices; industrial degradation, import of common necessities; illegality, immorality; political crime, illegal property (Akuta Sampatti) etc. Brain draining of the people and students/ citizen going abroad for work/job because unfavorable situation in Nepal. His meeting with Honorable Pashupati SJB Rana and need of 2/3 majority in the parliament to reimplementation of the Constitution of Nepal 2047 was quite interesting to know in the mass meeting. The 17 years of His Majesty King's safe landing was also his remarkable notes as A historical land mark in the history of Nepal and the world. The

discussion between Girija P. Koirala and HM The King Birendra BB Shaha Dev and HM Gyanendra BB Shaha Dev were also valuable remarks of their Majesties regarding the Moist Movement in Nepal. Latter on the mass meeting was more focused on: the Visit of His Majesty in different districts; recent grand celebration in Bhaktapur and Lalitpur; Civic

8. HM The King Mahendra and Rotary International establishment in Nepal
9. Peace Proposal of Nepal proposed by late His Majesty King Birendra Bikram Shah Dev
10. 72 features of Nepal in the Google net system
11. Foreign policy of Nepal with reference to the foreign policy of HM

12. My updated Remarkable Memories and impression to date on Nationalism and monarchism in Nepal (part one)
This one is my 13th article on Nationalism and Monarchism in Nepal.
First of all I wish to express my heartfelt obligation to Mr. Narayan Pd. Sowgamikha and Mr. Drub Narayan Liviji for visiting me time

Reception Preparation of Kathmandu in collaboration with Rastriya Shakti Nepal. Then on I became highly interested to go through the bio data Mr. Keshar Bdr. Bista and Members of Rastriya Shakti Nepal And Boucher of Rastriya Shakti Nepal to draft my second part of this article entitled "Keshar Bdr. Bista and promotion of Nationalism and Monarchism in Nepal". After the mass meeting I had a discussion in the presence of Respectable Dhrub Levi Narayan Prashad Sowgamikha and Tej Bahadur Karkiji on Thursday 2025 Feb 06 was very valuable with reference to the need of urgent need of University of Nationalism and Colleges in Nepal and establishment of academy of Nationalism. Prior with the adhoc formation of Nepal Association of Nationalist (NAN) in 2017, I have attended and participated around 57 small and big groups of meeting organized by different Nationalists of Kathmandu Valley and out of Kathmandu Valley in Bara and Nepaljung including invitation of Nonpolitical organization as Rastriya Shakti Nepal 2077 chaired by Former Minister Honorable Keshar Bdr. Bista and Kathmandu Valley Civic Coordination Samitee Kathmandu 2081 chaired by Former Honorable member of State Council Professor Dr. Kamal Ratna Baidya before and after the messages delivered by the former His Majesty King Gyanendra Bikram Shah Dev to commemorate the democracy day of 2081 Falgun 07. The messages were exchanged and most outstanding and accepted by world leaders for the promotion of Nationalism and Monarchism in Nepal.

As I was interested to study on the promotion of nationalism, monarchism and Constitutions of Nepal, I started to study following books related to Nationalism, Monarchism and Constitution of Nepal

These are:

1. Our Nepal Greater Nepal published by Rastriya Samaaja Sudhaar 2059 BS
2. History of Nepal SLC course book before New Education System Plan 1972 (NESP)
3. Book Greater Nepal edited by Senior National Journalist (Patrikar) Respectable Rajan Karki of Gorkha Express weekly
4. Nepal Parichaya syllabus book implemented after NESP
5. Sahid Samitee Grantha published from Sahid Chiniyalal Shrestha and Ushasing Samriti Academy 2023
6. The constitution of Nepal 2009; 2017; ; 2047 and 2072
7. Indian independence Day and Nepal Democracy day 2007 BS

the late King of Mahendra and Birendra

12. National and International Boundary of Nepal books published and written by Buddhi Narayan Shrestha
13. Amar Sahidha Chiniyalal Singh published from Sahid Chiniyalal and Usha Singh Memorial Foundation 2074 published in 2076 BS edited by Dr. Yadab Pd. Dhungana
14. The King Mahendra and 2017 BS written and published by Digharaj Prasad through The King Mahendra Memorial Committee 2047
15. Raja Mahendrakar Rastraabad by Dr. Shastra Dutta Pant published in 2071 Poush 01
16. Collection of documentation on Nationalism and Monarchism from Different countries specially from Israel and Monarchical countries and University of Nationalism and its curriculum and different level of test books
17. Sahid Memorable Souvenir - Amar Sahid Chiniyalal Singh published from Sahid Chiniyalal and Ushasingh Foundation 2076
18. Constitutions of Nepal 2007, 2009, 2017, 2047 and 2072.

As I was interested to share my writings I started to write first article on the promotion of nationalism to date entitled:

1. Exemplary Felicitations and Awards to the Writers of the Book Greater Nepal edited by Senior National Journalist (Patrikar) Respectable Rajan Karki of Gorkha Express weekly
2. Nationalism in Nepal - At the verge of Collapse.
3. The King is Dead, Long Lives the King
4. Nationalism in Nepal - Only in Isolation and small group discussion
5. Nationalism and Monarchism - two sides of a Golden coin
6. Need of civil society government for the promotion of nationalism and restatement of the Constitution of 2047 and Monarchy.
7. Mr. Shankar Maghaya - a Good Motivator for the promotion of Nationalism and Nationalist movements of Nepal, the follower of Manjor Worlds and late Chiniyalal and Usha Singh Foundation led/ chaired by Dr. Yadab Pd. Dhungana
8. The Crown and the King - inseparable elements of Nepali Politics.
9. Monarchism in Nepal and Indian independence day deliberation and discussion in Virginia among the people of 32 countries
10. Increasing popularity of Monarchism in Nepal and abroad
11. The King Can do no Wrong- Memories of the Kingships in Nepal

to time to discuss on the situation and promotion of Nationalism and Monarchy in Nepal and organizing meetings in Bhaktapur. It was very nice to meet the group time to time under their leadership. Fortunately, I got chance to participate Mass meeting of Former Minister Keshar Bdr. Bista on Saturday 19 Magh 2081 BS amid around more than 70 participants of Kathmandu Valley. Finally, I have a strong suggestion to collect and seriously study following documents on Nationalism and Monarchism in Nepal

1. Our Nepal Greater Nepal published by Rastriya Samaaja Sudhaar 2059 BS
2. History of Nepal SLC course book before New Education System Plan 1972 (NESP)
3. Book Greater Nepal edited by Senior National Journalist (Patrikar) Respectable Rajan Karki of Gorkha Express weekly
4. Nepal Parichaya syllabus book implemented after NESP
5. Sahid Samitee Grantha published from Sahid Chiniyalal Shrestha and Ushasing Samriti Academy 2023
6. The constitution of Nepal 2009; 2017; ; 2047 and 2072
7. Indian independence Day and Nepal Democracy day 2007 BS
8. HM The King Mahendra and Rotary International
9. Peace Proposal of Nepal
10. 72 features of Nepal in the Google net system
11. Foreign policy of Nepal with reference to the foreign policy of HM the late King of Mahendra and Birendra.
12. National and International Boundary of Nepal books published and written by Buddhi Narayan Shrestha
13. Amar Sahidha Chiniyalal Singh published from Sahid Chiniyalal and Usha Singh Memorial Foundation 2074 published in 2076 BS
14. The King Mahendra and 2017 BS written and published by Digharaj Prasad through The King Mahendra Memorial Committee 2047
15. Raja Mahendrakar Rastraabad by Dr. Shastra Dutta Pant published in 2071 Poush 01
16. Need to collect documentation on Nationalism and Monarchism from Different countries specially from Israel and Monarchical countries and University of Nationalism and its curriculum and different level of test books (Professor Dr. Uttam K. Karmacharya (Ph.D) presently working as a Board of Director of Dr. Iwamura Hospital Memorial Hospital and Iwamura College of Health Science. Prof. Dr. Karmacharya of Tribhuvan University was a former Resource Person for China (Unesco Nanjing), Denmark, World Education, Banepa Municipality and LRCs of Indonesia, Iran, Myanmar, The Philippines, Sri Lanka, Thailand, (Unesco Bangkok), Former Secretary General, National Resources Center for NFE (NRC-NFE) ACCU Japan / Nepal and Director, Center for Education for All (CEFA) Banepa Nepal; and Consultant Advisor of Banepa Municipality and Bhaktapur Municipality)

Smash And Grab

By Sunanda Datta Ray

But 18 politicians could not gather under Kazi's roof without word reaching India House and Mintokang. Except, perhaps, for the chief minister, none of those present was noted for his discretion. The air of suppressed excitement in the ruling party would have given the game away even if the CRP had not reported in detail on the lengthy proceedings. Therefore, when Lal summoned the agriculture minister two days later, Krishna Chandra at once concluded that his house would be searched, and handed over the copies to Rinzing. Whether the public works minister voluntarily betrayed his colleagues, or was coerced into doing so, must rank with Lloyd's acquisition of the Darjeeling deed as one of many shadowy episodes in the kingdom's history. But Lal had the document before anyone else had signed it.

He realized how explosive it could be. The men who were constantly being lauded in India as Sikkim's first freely elected representatives, and as the Chogyal's implacable enemies, the very leaders New Delhi was using as a human battering-ram against the palace, had given notice of their intention of going their own way. They did not want the chief executive or his lieutenants. They wanted full governing powers. They were even prepared to come to terms with the Chogyal. If their demands reached the press or Parliament, Mrs Gandhi's government would stand indicted by the very process it had fostered, and rejected by the men it was sponsoring. The conspiracy would have to be nipped in the bud if New Delhi were to save the achievements of the previous two years. More, the possibility of recurrence would firmly have to be ruled out. That could only be done by removing the totems of Sikkim's separate identity: flag, distinctive number plates, freedom from Indian taxes, PO, chief executive, and Chogyal, everything, in fact, that remained of a kingdom protected by treaty even if it was called an associate state.

But it was first necessary to compel the authors to repudiate their handiwork. Kazi was summoned again and again threatened "with the loss of his job; he was warned too that his wife's inner line and residence permits would be revoked. Without them she would not be able to set foot in Kalimpong, leave alone play at being first lady in Gangtok. She could even be deported. All the signatories were individually interviewed; some were similarly warned, others promised rewards. They looked to the chief minister- for a lead, but he quickly capitulated and called a Congress working committee meeting on 15 March to retract all that had been agreed to four days earlier.

Three new resolutions declared the 12 March meeting illegal and unauthorized, denounced its organizers, and nullified the decisions taken then. The main fusillade was reserved for Resolution Number Six on the Chogyal:

Opening a parley and negotiations with the Chogyal, whose anti-democratic and anti-people policies are totally against the interest of the Sikkimese people is, in itself, an act of grave breach of party discipline. The whole world knows that it is the Chogyal who has, throughout his life, been the greatest obstacle in the smooth functioning of the democratic government, and his latest actions have proved beyond a shadow of doubt that the Chogyal is unable to reconcile himself to the loss of his absolute power and the changes brought about by the mass upsurge of April-May 1973. He and his agents have been doing everything in their powers to discredit and weaken the party and the government led by it so that they may regain their lost powers. With this end in view... they have sent their agents into the ranks of the party to carry out their subversive activities, and it is these infiltrators who have succeeded in misleading some party members and ministers in attending an illegally constituted meeting called without the knowledge and consent of the party leader and president.

Grimacing sheepishly at Kazi as he lounged at her dining table, Subeidi claimed he had signed the second set of resolutions only because everyone else had done so; he still stood by the first move which he described as neither pro-Chogyal, nor anti-Indian, but just nationalist. Bhim Bahadur Gurung more candidly admitted he had been promised a job. "There will be something for me either in the ministry or as member of Parliament in New Delhi." All the others were equally equivocal; they had gone along because they feared for their skins or looked greedily to rewards. Such men were ideally suited to India's purpose, but not Krishna Chandra. Pradhan whose role in the 12 March crisis could not be forgotten. Though no names were mentioned, the 16 March resolutions clearly had him in mind when they demanded punishment for anyone whose conduct was "not befitting a responsible minister because "such a person is not worthy of remaining in that post." Kazi was authorized "to take immediate appropriate disciplinary action against those party leaders and ministers who have so far failed to dissociate themselves with the said illegal meeting held on 12 March 1975 and the resolutions adopted therein".

Krishna Chandra signed this document with the rest. But instead of waiting for the axe to fall, he upstaged Kazi and pre-empted Lal in a last defiant fling, by sending off a letter of resignation to the palace. Ceremonially addressing the ruler as Mewang Chogyal Chhimo, he wrote:

I wish to inform you that in view of the aspirations of the Sikkimese people, I have time and again requested that the reserved subjects, namely, finance, home and establishment, which were transferred to the assembly and, therefore, to the council of ministers under the May 8 agreement, should be made over to the council of ministers. This is very vital in bringing harmony and responsible government to Sikkim.

However, there has been no such progress or any sign towards this direction, and the condition in the country is deteriorating. In the circumstances, it is with the greatest regret that I am constrained to submit my resignation to the council of ministers. contd....

देश हिड्ने आत्मनिर्भरताको बाटो कुन ?

डा. शास्त्रदत्त पन्त

आत्म सम्मान र गौरवका साथ नेपाली बौद्धका लागि आफू आत्मनिर्भर पनि हुनुपर्दछ। त्यसका लागि नेपाली मात्रले अनेकौंकायमा एकता हुने बाटोमा बढ्नु पर्दछ। राष्ट्रिय एकता हुने राजनीतिक, प्रशासनिक र आर्थिक पद्धति अंगानु हुनुपर्दछ। ऊर्जा परिशोधन बस्तु हो। त्यसको श्रोत जल र सौर्य हो। ईटा बनाउन बन्द गरी ढुङ्गाको ईटा प्रयोग गरे ईन्धन बचत हुन्छ, निर्यात योग्य बस्तु थपिन्छ। विद्युत शक्तिबाट परिचालित गर्नपर्दछ। जल र ऊर्जा र थ्रम पृथ्वी भई सक्ने बनाउन सकिन्छ। यी तीन सस्तो भए पछि अरू सबै खाँदा उत्पादन सक्ने हुन्छ। बाहन, कम्प्युटर, मोबाइल र सफ्टवेयरिङ हवाई जहाजका पाटर्ज, कोटाकिलाको गुणस्तरिय र सस्तो उत्पादन गर्न सकिन्छ।

सस्तो बनाउनुपर्छ, यहाँ किन नभएको, त्यो अध्ययन निरन्तर भई रहनुपर्दछ। कृषि औजार कारखानालाई पुनर्जीवित गरार कल पुर्जा बनाउनु उद्योगको काम तुरुन्तै गर्नुपर्दछ। पेट्रोल आयात हरेक वर्ष घटाउने तालिका लागू गर्न पर्दछ। विद्युतबाट सञ्चालन हुने सबारी साधनलाई चाँडो बहाउननुपर्दछ। ४२ हजार मेघावाट नेपालभित्रै खपत हुने बनाउनु पर्दछ। रासायनिक मल र विषादि तथा हरमन्हरूले बन्जर भैसकेको नेपालको माटोलाई पुनः जीवन्त पार्न आयात घटाउँदै शुल्क बन्नाएर शुद्ध प्राङ्गारिक मलको मात्र खेती गर्नेगरी दीर्घकालिन फल-चाट बनाई त्यस अनुरूप कम्प्येटर मल बढाउने गर्न पर्दछ।

अब यो कुरा बुझे शिक्षानीति, उद्योग नीति, ऊर्जा नीति तथा पेट्रोल आयात घटाउने, नियन्त्रण गर्ने, सबारी साधन घट्टे, खाँचो अनुरूप आफै उत्पादन गर्ने, विलासिताका सामान आयातमा पूर्ण प्रतिबन्ध लगाउनु पर्दछ। बहुराष्ट्रिय कम्पनी र उदार र खुला बजारनीतिको पछि लाग्न हुँदैन। मिलव्यथिता सदा अपनाउननुपर्दछ। विदेशी वस्तुमा निर्भर गरेर बस्तुको कारण आजको दुर्गति हो। अरूले परेको खाना खाने गरी परेका नेपाली आफ्नै ढङ्गले खुवा पाएका हुन्। अणु कृषि घुट पिवेक गर्न हुँदैन।

विश्वस्तरीयका ठुला औषधिक प्रयोगशालासहितका अनुसन्धानशाला निर्माण गरी आयुर्वेदिक औषधिको उत्पादन बढाएर पारम्परिकभारतित औषधिको विश्वभर बेच्ने दीर्घो कार्यक्रम बनाएर पाँच उपयुक्त भौगोलिक स्थानबाट थालिहाल्नु पर्दछ। भारतबाट सिर्जित हरेक अपट्यारो घडीलाई मध्यनजर राखी, सम्यगीत भई आफ्ना श्रोत र साधनलाई बुद्धिमत्तापूर्ण तरिकाले संचालन गर्नु सरकार र जनताको कर्तव्य हुनुपर्दछ।

नेपाली राष्ट्रिय स्थितिमान प्रति जनता सजग छन्। वैज्ञानिक जीवनको कठिनाई महत्त्व राष्ट्रिय स्वाध्यालाई वढी महत्त्व दिनुपर्दछ। तर राज्य स्थिर रूपले चलन सकेको छैन। विदेशीले बहकाउँदैमा बहकाई रहेको छ। तत्कालिन मात्र होइन दीर्घकालिन रूपमा पनि लागू गर्नपर्दछ। भारतले नाकाबन्दी, पारबहन, भन्सार, एक्साइज, सुदुर्ग्री आदिमा दिएको दुःख नेपालीलाई एक पाठ हो भनेर जान्नुपर्दछ। प्राकृतिक स्रोतको सही सदुपयोग गर्न जान्नु पर्दछ। जल भण्डारको उचित प्रयोग गर्नु पर्दछ। प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग नाम मात्र होइन व्यवहारमूलक र प्रभावकारी हुनुपर्दछ। धन अथवा फि अलोघर उड्याउने, हुँदुर चढ्ने, टिभि भिडियो हेर्ने, विदेशी सामानबाट घर सजाउने, गहना जोड्ने जस्तो गरि पृथ्वी अरूलाई गर्ने काम बन्द गराउन राज्यले शिक्षावाटै थालनी गर्नुपर्दछ, चेतना जगाउनु पर्दछ। हामिले स्वावलम्बन अर्थाले मात्र भावी सन्ततिले सुख पाउनेछन्। सरकारले २०५१-१९/२० पछि १ वर्ष जति चालेको कर्ममलाई निरन्तरता दिएको भए

आजसम्म देश उभो लागिबस्यद्वयो। दलहरूले राजालाई शत्रु ठान्ने भारतसित निर्गाचिएर शत्रु ठान्न भिन्न भनेर त्यसबेला राष्ट्रका सबै ठुला अर्थोजना ल्यालिङ्ग भएका हुन्। यो मर्म बुझनुपर्दछ, पछुताउनु पर्दछ।

राष्ट्रवादीहरूको संगठनको कार्यक्रम

राष्ट्रवादीहरूको साभा संगठन (२०७७) Nepal Association of Nationalist's (NAN) को आयोजनामा बनेको लायक राजनयमा सरोकार राखेरले भेला गरी राजसंस्था कमजोर हुना साथ राष्ट्रियता पनि कमजोर हुँदै जाने निश्चित भयो भनेर दूरदृष्टिको सम्झना गर्दै सञ्चर वर्ल्डको सम्भना गरिएको छ। राजा ज्ञानेन्द्रबाट देश जोगाउनु आन्दान गरिसकेकोले हिलो नगरी निर्णायक आन्दोलनको लागि छाका तयार पार्ने सम्बन्धी भेला थियो यो।

शहीद चिन्मयालाल सिंह र शहीद मञ्जु वर्डालाई नतिचेनेहरू नसम्भनेहरू राष्ट्रवादी हुनु सक्नेन भन्नु हुने प्रा.डा. उत्तमकृष्ण कार्माथाले सम्मको अभावले आउन नसकेता पनि भेलाको पूर्ण सफलताको कामना गर्नु भएको थियो।

प्रजातन्त्रमा शकत प्रतिपक्षको सडक भूमिका निर्वाह गर्दै आइरहेको राष्ट्रिय समाज सुधार संस्थाको ५९औँ स्थापना दिवसको उपलक्ष्यमा १५ दिने विभिन्न जिल्लाहरूमा संस्थाको तालिमविहीनलाई व्यापक रूपमा जन समक्ष राख्ने क्रममा यस संस्थाको संस्थापक केन्द्रीय अध्यक्ष, प्रजातान्त्रिक राष्ट्रवादका पक्षधर, राजनेता एवं देशमा पूर्ण प्रजातन्त्र स्थापनाको साथै देशको लागि सर्वोच्चको राजतन्त्र, बहुदलीय प्रजातान्त्रिक व्यवस्था र सामंतीमत सत्ता जनतामा निर्वात हुनु पर्छ, जनताले नै देशको रक्षा गर्नुपर्छ भन्ने बलुन्द आवाजलाई २०५६ को परचक्रीहरूको उम्साहटमा भएको आन्दोलनलाई सम्नात पाई जनभावना अनुसार नेपाल अधिराज्यको सर्वोच्च जागी हुनु भन्दा अघि नै बनेपा स्थित शिर मेमोरियल अस्पतालमा अन्तिम स्वास लिनु भएका मञ्जु वर्डको स्मृतिमा कम्पे जिल्लाका विभिन्न शाखा प्रशाखाहरूको उपस्थितिमा हुने कार्यक्रममा २०२४ साल तिर बनेपामा यस संस्थाको सक्रियतामा कम्पे ब्याथम, बनेपामा खोलेकोले र एसएसी उतिण एण्का विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा हासिल गर्न कास्टमाण्टी आउनु पर्ने बाध्यतालाई हटाएर समय र पैसाको सच जोगाउन उल्लेखित भूमिका संस्थाका शाखा कार्यालयहरूबाट भएको योगदानलाई समेत स्मरण गरी सम्मानीय वै दिग्दर्शक स्वैमा हादिक कनुरोध पार्वडौं। देशमा प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र, गणतन्त्रको नाममा हेकमन्धरात चलिरहेको छ, सरकार राणा शासनलाई पनि माघ गरेर निरकृश तानाशाही अव्यवस्था लाइदिनेको छ। नेपाली समाजलाई कस्तो बनाउने ? भन्ने बारे चिन्तन गर्न आवश्यक भैसकेको छ।

कुरियर कम्पनीबीच सहमति

नेपालको कुरियर कम्पनी युनिभर्सल एक्सप्रेस र भारतको डीटीडीसीबीच सहकार्य सम्झौता भएको छ। नेपाल हुँदै विश्वव्यापी व्यापार तथा दुबानी सेवालाई विस्तार गर्ने डीटीडीसीबी र ई-कमर्स प्लेटफर्महरू र व्यक्तिगत ग्राहकहरूलाई छिटो, भरपर्दो र गुणस्तरिय कुरियर सेवा दिने डीटीडीसीबी कम्पनी मुख्य रूपमा रहेको छ। नेपालको स्थितिप्राप्त लॉजिस्टिक्स कम्पनी युनिभर्सल एक्सप्रेस प्रा. लि.संग रणनीतिक साझेदारी गरेको हो। डीटीडीसीबी अट्रोलियाका वरिष्ठ प्रतिनिधि पिनाकी चटर्जी रहेका थिए। उनले नेपालमा डीटीडीसीबीको विस्तारलाई विश्वव्यापी लॉजिस्टिक्स सञ्जाललाई अरु सशक्त बनाउने महत्त्वपूर्ण कदम को रूपमा रहेको बताए। उनले भने नेपालको हाम्रो लागि रणनीतिक रूपमा महत्त्वपूर्ण गलतथ्य हो। युनिभर्सल एक्सप्रेससंगको साझेदारीले हामीलाई विश्वभर कुरियर तथा दुबानी सेवा विस्तार गर्न मद्दत गर्नेछ। हामी अन्तर्राष्ट्रिय दुबानी, ई-कमर्स लॉजिस्टिक्स र अन्तिम-माइल डेलिभरी सेवामा नयाँ उचाई कायम गर्न चाहन्छौं। यस साझेदारीमाफत डेलिभरी समय छोट्ट्याउने, ट्याङ्कीङ प्रणाली सुधार गर्ने र नेपाल हुँदै विश्वका विभिन्न मुलुकहरूमा दुबानी प्रक्रिया सहज बनाउने लक्ष्य राखिएको छ। नेपालमा मजबुत सञ्जाल अर्को युनिभर्सल एक्सप्रेस प्रा. लि. से डीटीडीसीबीलाई विश्वव्यापी सञ्जाल विस्तार गर्ने, सेवा गुणस्तर सुधार गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय दुबानीलाई अरु प्रभावकारी बनाउन भूमिका खेल्ने विश्वास लिइएको छ। यो सम्झौता सफल पार्न दुवै कम्पनी दत्तचित्त भएर लागेका छन्।

राजतन्त्रको पक्षमा उठेको लहर

राष्ट्रको अस्तित्व रक्षाको लागि राजसंस्था स्थापनाको लागि सघर्षको मैदानमा उत्रौं भन्दै राजा ज्ञानेन्द्रबाट विगतका दिनहरूमा समय आएपछि हुणा पनि बोल्ने छ भने आफू माथी लागेको मुटुलाई नै छेड्नेबन्ने तरिकाले हानेको तीरलाई पचाइ नगरी लोक सम्यतिको आधारमा राज्य संचालन गर्ने राजपरम्परालाई स्वीकार गरेर शीपेक नेपाल सरकारलाई सुम्पेको हो। भद्रमा बुढा नभएका हाम्रा नेताहरूको कुकर्मको फलस्वरूप नेपाल र नेपाली जनताले ठूलो सक्स व्यहोर्नु परेको छ।

वर्तमान भयावह अवस्था निम्नतमा राजनीतिक बृटीहरू के-के भए भन्ने बारे समय साँघर ढंगबाट बस्तु स्थिति केलाउनु र समीक्षा गरेर अर्को राजनीतिक मार्ग प्रतिस्थापन आवश्यक देखिएको छ। भाइचारा बहाउउन अभियन्ता माया पाण्डेले सबैलाई अघि लगाई दिनुभएको थियो भने पारुहाङ कुमुमी राईले हाम्रो माग चाडै पूरा गर्ने सकिनेयो भनेर हेहेलो टीका लगाई दिनु भएको थियो।

प्रमुख अतिथि डा. रत्नकमल वैद्य, रमा सिंह, प्रेम केटी, सम्माननिय कारि यादव, तारागण लुङ्ले, प्रा.राजकमल डाक्टर, देवराज अधिकारी आदीले देशलाई निकास दिने कार्य ज्यादै हिला भैसकेको छ भन्ने बारे चिन्ता गर्नु भएको थियो।

विश्वी महत्त्वले फागु र होली एकै दिन मनाउनु पर्छ भन्नुभयो। समय आएपछि ३ वृद्धि सम्झौता राखाले नै सार्वजनिक गर्नुपर्छ, हामी सबैले उताउलो भएर अधि बढ्नु आवश्यक छैन। राजसंस्था स्थापित भए पछि हामीले आ-आफ्नो

सम्भन्नेहरू राष्ट्रवादी हुनु सक्नेन भन्नु हुने प्रा.डा. उत्तमकृष्ण कार्माथाले सम्मको अभावले आउन नसकेता पनि भेलाको पूर्ण सफलताको कामना गर्नु भएको थियो।

प्रजातन्त्रमा शकत प्रतिपक्षको सडक भूमिका निर्वाह गर्दै आइरहेको राष्ट्रिय समाज सुधार संस्थाको ५९औँ स्थापना दिवसको उपलक्ष्यमा १५ दिने विभिन्न जिल्लाहरूमा संस्थाको तालिमविहीनलाई व्यापक रूपमा जन समक्ष राख्ने क्रममा यस संस्थाको संस्थापक केन्द्रीय अध्यक्ष, प्रजातान्त्रिक राष्ट्रवादका पक्षधर, राजनेता एवं देशमा पूर्ण प्रजातन्त्र स्थापनाको साथै देशको लागि सर्वोच्चको राजतन्त्र, बहुदलीय प्रजातान्त्रिक व्यवस्था र सामंतीमत सत्ता जनतामा निर्वात हुनु पर्छ, जनताले नै देशको रक्षा गर्नुपर्छ भन्ने बलुन्द आवाजलाई २०५६ को परचक्रीहरूको उम्साहटमा भएको आन्दोलनलाई सम्नात पाई जनभावना अनुसार नेपाल अधिराज्यको सर्वोच्च जागी हुनु भन्दा अघि नै बनेपा स्थित शिर मेमोरियल अस्पतालमा अन्तिम स्वास लिनु भएका मञ्जु वर्डको स्मृतिमा कम्पे जिल्लाका विभिन्न शाखा प्रशाखाहरूको उपस्थितिमा हुने कार्यक्रममा २०२४ साल तिर बनेपामा यस संस्थाको सक्रियतामा कम्पे ब्याथम, बनेपामा खोलेकोले र एसएसी उतिण एण्का विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा हासिल गर्न कास्टमाण्टी आउनु पर्ने बाध्यतालाई हटाएर समय र पैसाको सच जोगाउन उल्लेखित भूमिका संस्थाका शाखा कार्यालयहरूबाट भएको योगदानलाई समेत स्मरण गरी सम्मानीय वै दिग्दर्शक स्वैमा हादिक कनुरोध पार्वडौं। देशमा प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र, गणतन्त्रको नाममा हेकमन्धरात चलिरहेको छ, सरकार राणा शासनलाई पनि माघ गरेर निरकृश तानाशाही अव्यवस्था लाइदिनेको छ। नेपाली समाजलाई कस्तो बनाउने ? भन्ने बारे चिन्तन गर्न आवश्यक भैसकेको छ।

श्रमता अनुसारको जिम्मा पाउने नै छ भन्नु भयो भने सम्माननिय कारि यादवले धान र गरीबलाई अघि दलेर प्रेमको सञ्चार हुने अडिक्काले दिनुभयो।

राजा ज्ञानेन्द्रले एक राष्ट्र बचाउन एक अडिक्काले हुने आन्दान गरिसकेपछि नेपाली सबैले त्यो आह्वानलाई विश्वास गर्नुपर्नेमा सबैको एकमत रहेको।

२०६३-०६३ पछिका राजनीतिक बृटीहरू :

२०६३ वैशाख ११ गतेको दलहरू र राजा ज्ञानेन्द्र विचको ३ वृद्धि समझदारी पालना गर्यो। पुनः स्थापित संसदको बैठकमा २०६८ को चुनावमा जितेकाहरूको हाराहारा माओवादीहरूलाई घुसाउनु सर्वोच्चको आदेश छैन त्यसैले त्यो संघर्ष मरेको लास जस्तै हो। सो संसदको बैठकले तत्काल संसदको बैठक बस्नको लागि त्यो भन्दा अघि २०५९ कोसक २७ गते घोषणा गरेको चुनावलाई भावी राजनीतिक मार्ग कोन नसक्नु। २०६६ जेठ ४ गते काँधत संसदको बैठकलाई मारिना, महिलालाई पुरुष बनाउने बोकै अरू सबै निर्णय तिन सबै नेपाली जनताको निर्णय हो भनेर एकतर्फी दीर्घकालमम असर गर्ने निर्णय लिनु। संविधानसभाले समयमा बढायो।

दोश्रो संविधान सभाको चुनाव गराउन प्रधान न्यायाधिग खिराज रस्मीलाई प्र.म. बनाउनु, नैतिकताको स्थाल समेत नगरी अशोभनिय राजनीति गरियो।

सर्वैधानिक संविधान समाले नेपालको हितमा संविधान लेख्न छाडेर राष्ट्रियतालाई समाप्त पार्न अनिर्वाचित कुषार कुषण प्रसाद सिंहलाई ठाडो रूपमा गणतन्त्रको प्रस्ताव राखेकोमा संविधान सभाको सदस्यहरूले ताली पडकाएर पास गरे।

राष्ट्रवादीहरूको साभा संगठन, राष्ट्रिय शक्ति नेपाल, देश भक्त मोर्चा, राष्ट्रिय समाज सुधार संस्था, कटमाण्डौ उपत्यका समन्वय समिति, शहीद चिन्मयालाल तथा उपा सिंह स्मृति प्रतिष्ठान (महावीर इन्स्टिच्युट पुनर्जागण), शहीद आशां फाउण्डेशन, राष्ट्रवादी राजनीतिक जनजागरण अभियान, श्री अं राष्ट्रप्रेमी समूह नैवा: राष्ट्रिय अभियान, स्वतन्त्र राष्ट्रिय एकता अभियान, २०५७ को संविधान, हामी सबैको अभियानजड) नेपाल अधिराज्यको संविधान २०५७ कार्यान्वयन जन दबाव समज, संयुक्त राष्ट्रिय सघर्ष समिति, विश्व मूल गुण बहुस्पति स्वस्थ समाज, वैदिक योगिक सत्य सनातन धर्म नेपाल, जनस्तरबाट गठित नागरिक मूल समारोह समिति, एन.डि.ए (राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक गठबन्धन), श्री ५ महेश्वर शिर् स्मरण समिति, प्राङ्गिक मञ्च नेपाल, धर्म संस्कृति नागरिक अचाउ महाअभियानले वर्तमान अव्यवस्थालाई पूरै हटाएर अथवा पुर्तनमा फर्काएर ब्यवस्थित ढंगबाट देश चलाउने उपरोक्त सबै अभियन्ताहरूको तर्फबाट शक मध्येले प्रकाश पार्नुपर्ने।

पर्सा जिल्ला अर्थोपीका ज्येष्ठ नागरिक प्रमुख आतिथी निगमा रायले राष्ट्रियता बचाउन राजधानी केन्द्रित आन्दोलनको मोर्चामा सहार्दत प्राप्त गर्न तयार छु भन्दै माइतीघर केन्द्रित आन्दोलनको सफलताका कामना गर्दै अतिवादि दिनु भयो।

नेपाललाई चकउठाउनु, राष्ट्रियता कामा गर्ने राष्ट्रिय एकता र जागरण निर्माण गर्न सहार्दत हुनु तयार हुनेहरूको लामै पक्ति देखाउन थालेका छन्।

सर्लाहीका महिला नेतृ सीता मैनालीले हामी अभियन्ताहरूको ठूलो सघर्ष गरेर राज्यले हामीको निर्पेध आजातालाई तोडेर प्रमुख अतिथी नगरेको हुनाले अभियानले परिणाम निकार्नेछौं हरेक दिन प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भयो। यस्तो प्रतिबद्धता गर्नेहरू लामबद्ध भएर अग्रसर हुनयालेकाले राष्ट्रवादी आन्दोलन सफल हुने देखिन्छ।

अन्तिम पातो - शाश्वत शर्मा

अब राजालाई पनि छुट छैन

गत फागुन २५ गते पोराबाट काठमाडौं फर्कदा साक्षी नागरिकले पूर्वराजालाई स्वागत र समर्थन गरेको घटना विश्व समाचार बन्यो। नेपाली प्वांगरी ठूला मिडियाले नजरअन्तज गरे पनि विश्वका शक्तिशाली मिडियाहरूले त्यो घटनालाई आश्चर्यजनक जनसमर्थन भनेको छ। विश्व समाचार बनेपछि नेपाली राजनीतिमा ठूलै कम्पन भएको छ। बैठकपछि बैठक गरिरहेका छन ठूला दलहरू। राजाको समर्थन र स्वागतमा बुढापुरानामात्र होइन, त्यसैगरी नयाँ भिडि र युवाजगत तथा बुद्धिजीवी बढी मात्रामा सडकमा लामकभएको देखिएको थियो। यसकारण पनि दलहरूको कन्चटा पसिना सुँलिएको हो। आफूले खाइपाइ आएको लुटतन्त्र मासिने भयो भनेर भुईँचालो नै गएको छ। तर प्रश्न उठ्छ, त्यसपछि के हुन्छ? किन कुनै जागरुकता छैन? पहिले पहिलेजस्तैको तातेर सेलाउने रोग त लागेको होइन राजतन्त्रवादीलाई? राजा आए, स्वागत भयो, नागरिकले निर्मल निवास पुऱ्याए। सबैको चाहना थियो, राजदरवार पुऱ्याउने, त्यो उद्देश्यपूर्ति गर्ने त्यही प्रकारको जनआन्दोलन कहिले होला? प्रश्न उठेको छ।

दुखद पक्ष, आन्दोलनकारीहरूमा विदेशि देखिन थालेको छ। एकजुट हुनुपर्ने राप्रपा, राप्रपा नेपल, दुर्गा प्रसाईंलगायतका अन्य दल, सघ संगठन, अभियन्ताहरू फेरि काठमाण्डौं स्थितिमा पुगेका स्वरहरू सुनिन थालेका छन्। कसले जुटायो, त्यो एकता कायम राख्न किन सकिने? अह, अहकार किन बढेर गएको हो? माओवादी, नेकपा स र अन्य गणतन्त्रवादीले राजतन्त्रवादीलाई प्रतिगामी भन्दै जवाफि आमसभा गर्न लागेका छन्। त्यसपछिमात्र राजावादी, हिन्दुवादी जाने होला? राजाको आश्रयन स्वीकार गरेर बसोबास गर्ने र राजावादीको राजतान्त्रिकतामा सहमत भए किन आन्दोलन गरिरहनु, जनतालाई दुःख दिइरहनु भन्नेहरू पनि देखिएका छन्। तर लोकतन्त्रलाई लुटतन्त्र बनाउनेहरू सहजै परिवर्तन मान्यताजस्तो देखिदैन।

यतिबेला माओवादी अत्यक्ष प्रचण्ड सबैभन्दा बढी बसित देखिन्छन्। उनले राजालाई तथामा गाली गरिरहेका छन्। हुन त राजनीतिमा जे देखिन्छ, त्यो हुँदैन। जे हुने हो त्यो देखिदैन भनिन्छ। मेलमिलाकी फेरि नागरिकको जुता खाएपछि प्रचण्डलाई होस फिरेको हुनुपर्छ। प्रचण्डजस्ता डाइनामिक विद्वानले जनआक्रोश नदेखेका, नबुझेका होइनन्। फागुन २५ गते जुन जनसागर राजधानीमा उर्लिएको देखियो, त्यो जनसागर राजाको अभियन्तन राजनीतिमा गेने र फेरि फेरि देखिने हो भने दुई दिनमा गणतन्त्र र संधीयतावादी सतहमा देखिनेछन्, तिनको होस खुलेछ अथवा तिनीहरू जनताको साथ लाग्नेछन् वा भग्नेछन् भनिँदैन।

हो, भ्रम, पडयन्त्र, घुसपेठ ठूला दल र राज्यमा बस्नेको हतियार हो, जसले कुनै पनि आन्दोलनलाई माँड्न सक्छ। तर यसपटकको जनजागरण माँड्नसक्ने छालको होइन। हेरेक दलभिन्न, साधारण जनमानससमेत दुखी छ, आक्रोसित छ। हायलकायल भएको छ यो लुटतन्त्र र नेताको चरित्रहीनताबाट। भ्रष्टहरूले आफू जोगिन जस्तोसुकै हथकण्डा मच्चाए पनि आउनुका दिन तिनका लागि अनुकूल देखिदैन। जनएकता र एकतावद्ध फागुन २५ को जस्तो शान्तिपूर्ण घुम्साले नै यिनीहरू किनारा लाग्नेछन्। धरि कि फाएको लडाइँमा पुगिसकेका भ्रष्ट नेताहरूको रजज वच मुस्किल छ। यिनको हातमा भएको राज्य सत्ता र शक्तिले जनताका विरुद्धमा केही गर्दैन भन्ने फागुन २५ मै थिनले देखिसकेका छन्। राजनीतिकरण भएको प्रहरीले ज्यादति नगर्ने र जनताको सेनाको जनताको साथमा उभिने सकेत जनताको जीत हो।

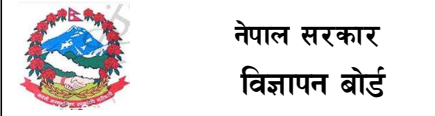
फागुन ७ गते मन्वाई साथ दिनेस भनेर जनता गुहारिसकेका छन्। जनताले त्यो गुहारको मान राखेका छन्। सहमति र सहकार्य गर्ने नगर्ने राजनीतिक दलहरूको हातमा छ। कस्तो राजतन्त्र? भन्ने प्रश्न छैन। देशलाई अभिभावक चाहिएको हो, राजनीति दलहरूले नै गर्ने हुन्। मात्र जनचाहना भनेको मुसासन, प्रजातन्त्र र संधीयताको खारेजी हो। देश र जनताप्रति जवाफदेही यो पद्धतिमा शासक प्रशासक हुनसक्नेन्। जसका कारणले देशको हैसियत गुम्दै गएको छ। मूल विषय परिवर्तन हो, परिवर्तनलाई विषयान्तर गर्न जाति, भाषा, भेदाका कुरा फेरि उचाल्न थालिसकेको छ। यी सबै खाले पडयन्त्रबाट आमनागरिक सचेत हुनेपनि अवस्था छ। दलका अरिगाल र नेतालाई जस्तो उच्छ्वेदखल हुने छुट राजतन्त्र र हिन्दुवादीलाई छैन। यो शक्तिले शान्तिपूर्ण आवाज र एकता प्रदर्शन गरेर परिवर्तन ल्याउनु हुन्छ। जनताले भ्रष्टलाई दण्ड र योग्यलाई शासनभार सुम्पिन माग गरेका छन्। देशका जीव, युवा, सबै तहका सचेतलाई जनआवाज सुन्नुपर्ने बाध्यता छ।

डहेलो नियन्त्रण गरौं, जीवन र वन जोगाऔं

- सुख्खा मौसममा डहेलो लाग्न सक्छ ।
- डहेलोलै मानिस, वन्यजन्तु र पर्यावरणमा गम्भीर असर पार्न सक्छ ।

त्यसैले डहेलोबाट जोगिन:

- वन क्षेत्रमा आगो नबालौं,
- सुख्खा घाँस जस्ता ज्वलनशील पदार्थहरू सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरौं,
- चुरोट, बीडी, आगोका भिल्लाका भएका बस्तु जथाभावी नफालौं,
- डहेलो देखिएमा तत्काल स्थानीय प्रशासनमा खबर गरौं,
- डहेलो विरुद्ध समुदायस्तरमा सचेतना फैलाऔं,
- वन संरक्षणमा योगदान दिऔं ।

नेपाल सरकार विज्ञापन बोर्ड

नयाँ विश्व व्यवस्थाको भविष्य

जोसेफ आर. नेड्ज

अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले यद्योत्तर अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थासाथि गम्भीर आघातका व्यक्त गरेका छन्। उनका पछिल्ला भाषणहरू तथा संयुक्त राष्ट्रसंघमा अमेरिकाले गरेको मतदानमा ट्रम्प पशासन शान्तिपूर्ण रूपमा रहेको आफ्नो छिमेकी युकेन गिबुद्ध आक्रमण गर्ने रूसको पक्षमा उभिएको छ।

ट्रम्पले जनताले दिन थालेका भन्सार महसुल बढाउने धम्कीले लामो समयदेखि चल्दै आएका गठबन्धनमा संशय पैदा गराएको छ। वैश्विक व्यापार प्रणालीमा पनि प्रश्न उठेको छ। पेरिस जलवायु सम्मतीता र विश्व स्वास्थ्य संगठनबाट बाहिरिने निर्णयले राष्ट्रहरूका सीमापार हुने विविध खतरा विरुद्धको सहकार्यलाई अग्रोरे बनाएको छ।

पुटिन, ट्रम्प र सी

वर्गीकृत विज्ञापन विज्ञापन पोस्ट नगुहोसु सवै हेगुहोसु सवै तरेरबाट टुटेको तथा आत्मकेन्द्रित अमेरिकाको सम्माननाले विश्व व्यवस्थामा धेरै पिडादायी प्रभाव पार्छ। रूसले वरालिंदो अवस्थाको फाइदा उठाउँदै युरोपलाई धम्की वा शक्तिको अभ्यासको आधारमा प्रभावमा राख्ने अभ्यास गर्न सक्छ। युरोपले व्यापक एकता देखाउनुपर्ने हुन्छ। साथै आफ्नो सुरक्षामा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ। यथापि अमेरिकाको महत्त्व त बाँकी नै रहन्छ। यसै गरी चीनले एसियामा आफ्नो थप प्रभाव विस्तार गर्न सक्छ। यसले आफ्ना छिमेकीहरूमा खुला प्रभाव खोज्न सक्छ। उसका छिमेकीहरूले पक्कै यो कुरा ख्याल गर्नुहुन्छ।

वास्तवमा सबै देश प्रभावित हुनेछन्। किनभने विभिन्न देशहरू विच तथा मुख्य अन्तर्राष्ट्रिय खेलाडीहरू विचको सम्बन्ध आपसमा जोडिएकै हुन्छ। कुनै पनि अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था राज्यहरूको विचमा शक्तिको स्थिर वितरणमा अडिएको हुन्छ। त्यसलाई प्रभाव पार्ने तथा वैधानिकता दिने मान्यता पनि जोडिएको हुन्छ। साथै त्यहाँ साक्षात् स रथा पनि हुन्छ। कुनै पनि अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था कुनै पस्ट 'पाराडाइम सिफ्ट' नभई साना-साना कदममा विकास हुँदै गएको हुन्छ। यदि त्यसमा भएको प्रमुख प्रभावशाली शक्तिको अन्तरिक राजनीतिमा एकाएक उग्र हेरफेर भयो भने सबै वाटो एकासि बन्द हुन सक्छ।

राष्ट्रहरू विचका सम्बन्ध समय क्रमसंगै स्वाभाविक रूपमा फेरिदै जान्छन्। व्यवस्थाको स्तर वा मात्रा हुन्छ। आजको आधुनिक राज्य प्रणाली आउनु अघि सम्म व्यवस्था प्रायः बल र विजयले लादने अभ्यास थियो। यसले भत्काइदियो। भले मस्कोबाट फार्कनु परे पछि नैपोलियनको साम्राज्यको आकाङ्क्षा असफल हुन पुग्यो तर पनि उसका सेनाहरू विविध सिमाना नाघेर अघि बढेका थिए। जसले धेरै नयाँ राज्यहरू बनाइदिए। यसले पहिलो

अमेरिका सबभन्दा प्रभावकारी शक्ति थियो। सन १९४५ पछिको समयलाई 'अमेरिकी शताब्दी' भनेर पनि चिनिन्छ। सन १९९१मा शीत युद्ध सकियो। यसले एकदुवैय शक्ति वितरणको अवस्था सिर्जना गयो। यसले विश्व व्यापार संगठन, अन्तर्राष्ट्रिय अपराध अदालत तथा पेरिस जलवायु सम्मतीता जस्ता संस्था स्थापना गर्ने तथा सशक्तिकरण गर्ने अवस्था बनाइदियो।

ट्रम्प आउनु भन्दा अगाडि नै केही विश्लेषकहरू अमेरिकी विश्व व्यवस्था अन्त्यतर्फ जाँदैछ भन्ने विश्वास गर्न थालिसकेका थिए। एकाइसौं शताब्दीले शक्ति वितरणमा अर्को फेरबदल लिएर आयो। यसलाई सामान्यतः एसियाको उदय भन्ने गरिन्छ। यसलाई अर्क राम्रो संग भन्दा एसियाको पुनरोदय भन्दा ठिक हुन्छ।

चीन र रोम यस्तै उदाहरण हुन। विभिन्न साम्राज्यहरू विचको युद्धमा हुने घटवढ मूलतः भूगोलको विषय हुन्थ्यो। त्यहाँ मान्यता वा संस्थाको कुरा हुँदैनथ्यो। भूगोल जोडिएकाहरू आपसमा लड्ने गर्थे। रोम र पार्थिया यसै गरि कहिलेकाहीँ लड्थे। जबकि रोम चीन मध्य-अमेरिकी साम्राज्यहरू भने आपसमा कहिल्यै लडेनन्।

साम्राज्यहरू आफ्नो सौम्य र कठोर दुवै शक्तिसमा भर पर्थे। चीन मजबूत मूल्य-मान्यता, उच्च विकसित राजनीतिक संस्थाहरू र आपसी आर्थिक फाइदाको आधारमा एकीकृत थियो। रोमको अवस्था पनि त्यही हो। खास गरेर गणतन्त्र रोममा यो लागू हुन्छ। रोम साम्राज्य पछिको युरोपमा पोप र बशमा आधारित राजतन्त्रमा थिए। भौगोलिक सीमाले कहिलेकाहीँ वैवाहिक सम्बन्ध अथवा पारिवारिक गठजोडको आधारमा शासन हेरफेर पनि गर्थे। त्यहाँ जनताको चाहना भन्ने कुरा हुन्नथ्यो। युद्धहरू प्रायजसो वंश-खानदानका आधारमा हुने गर्थे। सोही र सबै शताब्दीका युद्धहरू धार्मिक रड तथा भूराजनीतिक आकाङ्क्षा प्रेरित थिए। यस भित्र प्रोटिस्टान्तवादको उदय, रोमको क्याथोलिक चर्चको विभाजन तथा बहो अन्तर-राज्य प्रतिस्पर्धा थिए।

अठारौँ शताब्दीको अन्त्यसम्म आइपुग्दा फ्रान्सेली क्रान्तिले युरोपको राजशाहीमा आधारित मूल्य-मान्यता खल्वलाइदियो। यसले युरोपको परम्परागत शक्ति सन्तुलन

योजनावद्ध आधुनिक राज्य निर्माणको प्रयासतर्फ डोऱ्याइदियो। यही कारण सन १८१५को भियना करंगसको परिस्थिति बन्यो पुग्यो। आज एसिया फेरि आफ्नो हैसियतमा फर्किँदै छ। संसारको उत्पादनको मुख्य स्रोत बन्दैछ। यसको लाभका पछाडि अमेरिका भन्दा धेरै युरोपले गुमाएको छ। भियना करोस पछि चलेको 'कन्फर्ट अफ युरोप' भनिने युरोपका महाशक्तिहरूको सहकार्यको व्यवस्थाविधि घटनाहरूले बेला बेला फरककाइरहे। तिनीहरूमा प्रमुख चाँहिँ सन १८४८ मा युरोपभर राष्ट्रवादी क्रान्तिकारीहरूले गरेको आन्दोलन थियो। यो आन्दोलन पछि ओटोभान विस्माकले जर्मनी एकीकरणका लागि विविध युद्धहरू लडे। जसले जर्मनीलाई यो क्षेत्रको शक्तिशाली केन्द्रीय भूमिकामा पुऱ्यायो। यसको प्रभाव सन १८७८को बर्लिन करोसमा देखियो। रूससंग गठजोड गरेर विस्माकले आफूलाई सन १८९०मा जर्मन (राजा) कैजलले हटाउने बेलासम्म स्थिर व्यवस्था कायम राखेका थिए।

त्यसपछि आयो पहिलो विश्वयुद्ध। पहिलो विश्वयुद्ध पछि भर्सेलीको सन्धि र लिए अफ नेसन्स आए। तिनीहरूको असफलताले दोस्रो विश्वयुद्ध निम्त्यायो। त्यस पछि संयुक्त राष्ट्रसंघ तथा विश्व बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, तथा विश्व व्यापार संगठनको पूर्व-स्वरूप संस्था जस्ता ब्रेटनवुडस संस्थाहरू बने। यी संस्थाहरूले विशी शताब्दिकै सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण खण्ड जनाउछन्। त्यो समयमा

युरोपदेखि अन्तर्गत हुन्छ। यसको लाभका पछाडि अमेरिका भन्दा धेरै युरोपले गुमाएको छ। अफ युरोप' भनिने युरोपका महाशक्तिहरूको सहकार्यको व्यवस्थाविधि घटनाहरूले बेला बेला फरककाइरहे। तिनीहरूमा प्रमुख चाँहिँ सन १८४८ मा युरोपभर राष्ट्रवादी क्रान्तिकारीहरूले गरेको आन्दोलन थियो। यो आन्दोलन पछि ओटोभान विस्माकले जर्मनी एकीकरणका लागि विविध युद्धहरू लडे। जसले जर्मनीलाई यो क्षेत्रको शक्तिशाली केन्द्रीय भूमिकामा पुऱ्यायो। यसको प्रभाव सन १८७८को बर्लिन करोसमा देखियो। रूससंग गठजोड गरेर विस्माकले आफूलाई सन १८९०मा जर्मन (राजा) कैजलले हटाउने बेलासम्म स्थिर व्यवस्था कायम राखेका थिए। त्यसपछि आयो पहिलो विश्वयुद्ध। पहिलो विश्वयुद्ध पछि भर्सेलीको सन्धि र लिए अफ नेसन्स आए। तिनीहरूको असफलताले दोस्रो विश्वयुद्ध निम्त्यायो। त्यस पछि संयुक्त राष्ट्रसंघ तथा विश्व बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष, तथा विश्व व्यापार संगठनको पूर्व-स्वरूप संस्था जस्ता ब्रेटनवुडस संस्थाहरू बने। यी संस्थाहरूले विशी शताब्दिकै सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण खण्ड जनाउछन्। त्यो समयमा

साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड द्वारा प्रवर्द्धित

STC ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

ISI स्ट्याण्डर्डको भित्र बाहिर स्वर कोट भै गीवका रिटलको जाली गएको उ तहको होजापाइप उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर एल प्रयोग गर्न सकिने प्लास्टिक रिगल गएको सिटिगिडर कन्प्युटर प्राविधिकार चलने प्लानर लीलासा सोधे आभा दिएको

साल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट साथ बस्तुहरू